

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Миколаївський національний університет імені В.О.Сухомлинського

**Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи
з дисципліни «Професійна майстерність учителя фізичної культури» (для
змішаної форми навчання)**

*“Школу можна вдосконалювати, тільки
удосконалюючи кваліфікацію вчителя.
Який вчитель, така школа.”
(Ян Амос Коменський)*

УДК 37.091.12.011.3-051:796 (072)
ББК 74.204.2 я 73
М 54

Друкується згідно з рішенням вченої ради Миколаївського національного університету імені
В.О.Сухомлинського
(протокол № 7 від 25 травня 2021 р.)

Автори – упорядники:

Борецька Н.О. – кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського;

Молотильнікова В.С. - викладач кафедри теорії та методики фізичної культури Миколаївського національного університету імені В.О.Сухомлинського;

Рецензенти:

Бондаренко І. Г. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання ЧДУ імені Петра Могили

Славітяк О.С. – кандидат наук з фізичної культури і спорту, в.о. доцента кафедри спорту МНУ імені В.О.Сухомлинського.

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни Професійна майстерність учителя фізичної культури / Н.О.Борецька, В.С.Молотильнікова – м.Миколаїв : Іліон, 2021 – 87 стр.

ISBN 978-617-550-787-6

Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної роботи з дисципліни Професійна майстерність учителя фізичної культури написано відповідно до програми навчальної дисципліни «Професійна майстерність учителя фізичної культури» для підготовки фахівців спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура).

В методичних рекомендаціях описані особливості діяльності учителя фізичної культури. Методичні рекомендації призначені для студентів вищих навчальних закладів, які вивчають дисципліну «Професійна майстерність учителя фізичної культури»

УДК 37.091.12.011.3-051:796 (072)
ББК 74.204.2 я 73
М 54

© Борецька Н.О., 2021

© Молотильнікова В.С., 2021

© МНУ ім. В.О.Сухомлинського, 2021

ЗМІСТ

Передмова.....	4
I. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС	
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати.....	6
3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни.....	10
4. Структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми практичних занять.....	12
6. Самостійна робота.....	13
7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання.....	14
8. Форми роботи та критерії оцінювання.....	14
9. Засоби діагностики.....	15
10. Методи навчання.....	16
II. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	
III. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	

ПЕРЕДМОВА

Пріоритетним завданням сучасної системи освіти є виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я і здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності.

Провідна роль у цій справі належить учителю фізичної культури. Він повинен вміти створити такі освітньо-виховні умови, де кожний учень зміг би набути необхідні науково обґрунтовані знання про здоров'я і засоби його зміцнення, про шляхи і методи протидії хворобам, про методика досягнення високої працездатності та тривалої творчої активності.

А це значить, що особливості сучасного стану розвитку освіти обумовлюють необхідність докорінного покращення підготовки майбутніх фахівців фізичної культури, яким повинні бути притаманні: педагогічна спрямованість; професійна компетентність; гармонія розвиненого інтелекту; висока мораль та естетична зрілість; науковий потенціал; постійне самовдосконалення. Саме такі професійні якості фахівців покликана формувати навчальна дисципліна «Педагогічна майстерність учителя фізичної культури».

І. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – 1	Спеціальність: <u>014 Середня освіта (Фізична культура)</u>	Семестр	
Загальна кількість годин – 150		8-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: 9 аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Ступінь: бакалавра	Лекції	
		20 год.	2 год.
Практичні			
30 год.		8 год.	
Лабораторні			
-		-	
Самостійна робота			
100 год.		140 год.	
Вид контролю: залік			
http://moodle.mdu.edu.ua			

Мова навчання - українська

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 150 год.: 50 год. – аудиторні заняття, 100 год. – самостійна робота (25% / 75%)

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для заочної форми навчання – 150 год.: 10 год. – аудиторні заняття, 140 год. – самостійна робота (7% / 93%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: ознайомити студентів з психолого-педагогічними аспектами діяльності особи учителя фізичної культури; розглянути умови, засоби і технології формування професійної майстерності, творчої індивідуальної і колективної мислєдїяльності учителя фізичної культури, а також розвиток у студентів творчого потенціалу, компетентності, гуманістичної спрямованості, формування у майбутніх учителів фізичної культури, готовності до інноваційної педагогічної діяльності, становлення професіоналізму, розвиток мислення, творчості.

Завдання курсу:

- сформувати систему психолого-педагогічних знань про професійно-педагогічну діяльність учителя фізичної культури; про сучасні психолого-педагогічні теорії і їх використання в розробці технологій навчання, виховання, розвиток;

- сформувати уміння самопізнання себе як особи, уміння колективної творчої мислєдїяльності, уміння аналізувати причини досягнень і невдач, намічати напрями самоудосконалення;

- сформувати уміння намічати напрями професійного і особистого самовдосконалення на основі самопізнання і самоаналізу;

- створити уявлення про майстерність педагога як вищий рівень професіоналізму, способи виявлення цього рівня і технології саморозвитку для досягнення вершин професіоналізму в педагогічній діяльності;

- познайомити з сучасними підходами і технологіями організації навчальної, виховної, розвиваючої особистість учнів діяльність і визначення її ефективності.

Передумови для вивчення дисципліни:

Навчальна дисципліна складається з 5 кредитів

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Знає та вміє застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок людей різних вікових груп, володіє засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини.

ПРН 2. Усвідомлює витоки і еволюцію формування теорії спортивного тренування, медико-біологічні та психологічні основи і технологію фізичного виховання представників різних вікових груп, санітарно-гігієнічні основи діяльності у сфері фізичної культури і спорту

ПРН 3. Знає, як застосовувати на практиці основні вчення в галузі фізичної культури.

ПРН 4. Володіє актуальними технологіями педагогічного контролю і корекції, засобами і методами управління станом людини.

ПРН 5. Знає закони і принципи розучування рухових умінь і навичок, володіє теорією і методикою розвитку рухових умінь і навичок в базових видах рухової активності.

ПРН 6. Знає основні теоретичні положення в галузі фізичної культури.

ПРН 7. Знає вимоги до оформлення документації та основні закономірності побудови документів для здійснення навчального процесу в галузі фізичного виховання та спорту.

ПРН 9. Знає закономірності розвитку фізичних (рухових) якостей в різних видах рухової активності.

ПРН 13. Вміє проводити дослідження на відповідному рівні, здійснювати пошук, обробку та аналізу інформації з різних джерел., вчитися і оволодівати сучасними знаннями для їх подальшої реалізації в практиці.

ПРН 14. Спроможний розвивати педагогічну думку, методи педагогічного контролю і контролю якості навчання, актуальні дидактичні технології.

ПРН 15. Володіє педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у представників різних груп населення і вміє самостійно розробляти методики і технології для інтегрального гармонійного розвитку людини.

ПРН 16. Вміє розробляти навчально-методичні матеріали (робочі програми, навчально-тематичні плани) на основі освітнього стандарту та зразкових програм з урахуванням виду освітньої установи, особливостей класу / групи та окремих учнів.

ПРН 17. Вміє визначати цілі і завдання, планувати навчальні заняття, розробляти необхідну документацію для проведення занять з фізичної культури та спорту.

ПРН 18. Здатний скласти планувальну і звітну документацію, організовувати та проводити масові фізкультурні заходи та спортивні змагання.

ПРН 20. Здатний здійснювати організацію діяльності населення з використанням різних видів та форм рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, зокрема, зі спортивного туризму й орієнтування за топографічними картами та іншими засобами

навігації.

ПРН 23. Здатний з дотриманням етичних норм формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями й вихованцями та їхніми батьками;

ПРН 24. Організовує співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях);

ПРН 25. Здатний розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК 1. Здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо.

ЗК 2. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК 4. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вільно спілкуватися державною мовою (усно та письмово).

ЗК 10. Здатність розуміти стратегію сталого розвитку людства.

ЗК 11. Здатність учитися; володіти високою мотивацією до підвищення свого культурного і професійного рівня.

II. Фахові:

ФК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури.

ФК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання у фізичному вихованні.

ФК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з фізичного виховання

ФК 4. Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу з фізичного виховання.

ФК 5. Здатність до володіння педагогічними, медико-біологічними, інформаційними технологіями для формування здорового способу життя, розвитку рухових умінь і навичок, розвитку фізичних (рухових) якостей у

представників різних груп населення і самостійної розробки методики і технологій для інтегрального гармонійного розвитку людини.

ФК 6. Здатність до аналізу, систематизації та оцінки педагогічного досвіду, здатність до розробки методики та технологій для розвитку рухових умінь і навичок та фізичних (рухових) якостей) на основі розуміння і застосування положень фізіології, морфології, біохімії, біомеханіки

ФК 7. Здатність оволодівати базовими і новими видами фізкультурної діяльності

ФК 8. Здатність вести документацію, що забезпечує процес навчання з фізичної культури в закладах загальної середньої освіти.

ФК 10. Здатність самостійно проводити навчальні заняття з фізичної культури з дітьми шкільного віку та учнями в загальноосвітніх установах, освітніх закладах загальної середньої освіти, та професійної освіти, позакласну спортивно-масову роботу з учнями.

ФК 12. Здатність виховувати в учнів соціально-особистісні якості: цілеспрямованість, організованість, працьовитість, відповідальність, громадянськість, комунікабельність.

ФК 13. Здатність оцінювати фізичні здібності і функціональний стан учнів, адекватно вибирати засоби і методи рухової діяльності для корекції стану учнів з урахуванням їх індивідуальних особливостей.

ФК 17. Здатність до ініціативності, відповідальності та навичок до безпечної діяльності відповідно до майбутнього профілю роботи, галузевих норм та правил, а також необхідного рівня індивідуального та колективного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях.

3. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Соціальне призначення вчителя

Тема 1. Соціальне призначення професії вчителя. Структура та особливості педагогічної діяльності.

Тема 2. Вимоги до особистості вчителя. Специфіка взаємодії вчителя з учасниками педагогічного процесу.

Тема 3. Відмінності та особливості діяльності вчителя фізичного виховання.

Кредит 2. Професійна компетентність вчителя

Тема 4. Зміст майстерності, шляхи її становлення та реалізації.

Тема 5. Педагогічні здібності вчителя.

Тема 6. Професійна компетентність вчителя.

Кредит 3. Професійна майстерність вчителя

Тема 7 Майстерність педагогічного спілкування вчителя.

Тема 8. Активізація діяльності учнів на уроці фізичної культури.

Тема 9. Вчитель фізичної культури – організатор розумового способу життя.

Кредит 4. Самовиховання вчителя.

Тема 10. Роль самовиховання в підвищенні професійної майстерності вчителя фізичного виховання

Тема 11. Інноваційні підходи до організації та проведення позакласної та позашкільної роботи

Тема 12. Медико-педагогічний контроль за фіз. вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах

Кредит 5. Технології в освітній діяльності.

Тема 13. Використання ігрової технології і технології успіху на уроках фізичної культури

Тема 14. Здоров'язберігаючі технології у освітній діяльності

Тема 15. Основи психологічної адаптації до педагогічної діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	у тому числі:						
		лекції	практ.	сам.роб	Усього	лекції	практ.	сам.роб
1	2	3	4	5				
Кредит 1. Соціальне призначення вчителя								
Тема 1. Соціальне призначення професії вчителя. Структура та особливості педагогічної діяльності.	3	2	2	4	8			8
Тема 2. Вимоги до особистості вчителя. Специфіка взаємодії вчителя з учасниками педагогічного процесу	2	2	2	8	12		2	10
Тема 3. Відмінності та особливості діяльності вчителя фізичного виховання.	0		2	8	10			10
Всього:	30	4	6	20	30		2	28
Кредит 2. Професійна компетентність вчителя								
Тема 4. Зміст майстерності, шляхи її становлення та реалізації.	10	2		8	10			10
Тема 5. Педагогічні здібності вчителя	10	2	2	6	10		2	8
Тема 6. Професійна компетентність вчителя.	10	2	2	6	10	2		8
Всього:	30	6	4	20	30	2	2	26
Кредит 3. Професійна майстерність вчителя								
Тема 7. Майстерність педагогічного спілкування вчителя	10	2	2	6	10		2	8
Тема 8. Активізація діяльності учнів на уроці фізичної культури	10	2	2	6	10			10
Тема 9. Вчитель фізичної культури – організатор розумового способу життя.	10		2	8	10			10
Всього:	30	4	6	20	30		2	28
Кредит 4. Самовиховання вчителя								
Тема 10. Роль самовиховання в підвищенні професійної майстерності вчителя фізичного виховання	10	2	2	6	10			10
Тема 11. Інноваційні підходи до організації та проведення позакласної та позашкільної роботи	10		4	6	10		2	8

Тема 12. Медико-педагогічний контроль за фіз. вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах	10		2	8	10			10
	30	2	8	20	30			28
Кредит 5. Технології в освітній діяльності								
Тема 13. Використання ігрової технології і технології успіху на уроках фізичної культури	10		2	8	10			10
Тема 14. Здоров'язберігаючі технології у освітній діяльності	10	2	2	6	10			10
Тема 15. Основи психологічної адаптації до педагогічної діяльності	10	2	2	6	10			10
	30	4	6	20	30			30
	150	20	30	100	150	2	8	140

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Соціальне призначення вчителя		
1.	Тема 1. Соціальне призначення професії вчителя. Структура та особливості педагогічної діяльності.	2
2.	Тема 2. Вимоги до особистості вчителя. Специфіка взаємодії вчителя з учасниками педагогічного процесу	2
3.	Тема 3. Відмінності та особливості діяльності вчителя фізичного виховання.	2
Кредит 2. Професійна компетентність вчителя		
4.	Тема 5. Педагогічні здібності вчителя	2
5.	Тема 6. Професійна компетентність вчителя.	2
Кредит 3. Професійна майстерність вчителя		
6.	Тема 7 Майстерність педагогічного спілкування вчителя	2
7.	Тема 8. Активізація діяльності учнів на уроці фізичної культури	2
8.	Тема 9. Вчитель фізичної культури – організатор розумового способу життя.	2
Кредит 4. Самовиховання вчителя		
9.	Тема 10. Роль самовиховання в підвищенні професійної майстерності вчителя фізичного виховання	2
10.	Тема 11. Інноваційні підходи до організації та проведення позакласної та позашкільної роботи	4
11.	Тема 12. Медико-педагогічний контроль за фіз. вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах	2
Кредит 5. Технології в освітній діяльності		
12.	Тема 13. Використання ігрової технології і технології успіху на уроках фізичної культури	2
13.	Тема 14. Здоров'язберігаючі технології у освітній діяльності	2
14.	Тема 15. Основи психологічної адаптації до педагогічної діяльності	2
Разом		30

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Соціальне призначення вчителя		
1.	Тема 1. Соціальне призначення професії вчителя. Структура та особливості педагогічної діяльності.	4
2.	Тема 2. Вимоги до особистості вчителя. Специфіка взаємодії вчителя з учасниками педагогічного процесу	8
3.	Тема 3. Відмінності та особливості діяльності вчителя фізичного виховання.	8
Кредит 2. Професійна компетентність вчителя		
4.	Тема 4. Зміст майстерності, шляхи її становлення та реалізації.	8
	Тема 5. Педагогічні здібності вчителя	6
6.	Тема 6. Професійна компетентність вчителя.	6
Кредит 3. Професійна майстерність вчителя		
	Тема 7 Майстерність педагогічного спілкування вчителя	6
8.	Тема 8. Активізація діяльності учнів на уроці фізичної культури	6
9.	Тема 9. Вчитель фізичної культури – організатор розумового способу життя.	8
Кредит 4. Самовиховання вчителя		
	Тема 10. Роль самовиховання в підвищенні професійної майстерності вчителя фізичного виховання	6
11.	Тема 11. Інноваційні підходи до організації та проведення позакласної та позашкільної роботи	6
12.	Тема 12. Медико-педагогічний контроль за фіз. вихованням учнів у загальноосвітніх навчальних закладах	8
Кредит 5. Технології в освітній діяльності		
	Тема 13. Використання ігрової технології і технології успіху на уроках фізичної культури	8
14.	Тема 14. Здоров'язберігаючі технології у освітній діяльності	6
15.	Тема 15. Основи психологічної адаптації до педагогічної діяльності	6
	Разом	100

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання передбачає написання твору-роздуму на задану тему і обґрунтування висловлювань, що стосуються вчителя та педагогічної професії або створення презентації.

Основне завдання цього виду діяльності - навчити студентів:

- самостійно формулювати проблему, шукати необхідні для її вирішення джерела, викладати на письмі свої думки, будувати зв'язну розповідь, привчати їх до акуратності в розумовій праці.

- самостійно та творчо знаходити характер роботи, логічно послідовно викладати матеріал, аналізувати систематизувати та узагальнювати наукову інформацію;

- аргументовано доводити свою точку зору, обґрунтовувати висновки;

Загальні вимоги до виконання індивідуального завдання:

1. Оригінальне самостійне дослідження, у якому відбито творчий пошук студента, його вміння працювати з науковими джерелами, висуваючи при цьому власні гіпотези з досліджуваних проблем.

2. При описі результатів повністю дотримано вимоги до структури роботи, до викладу думки та до технічного оформлення тексту.

3. Чітка структура роботи, думка логічно аргументована, використано широкий арсенал наукових джерел останніх років.

Кількість балів у кінці семестру повинна складати від 250 до 500 (за 5 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

8. Форми роботи та критерії оцінювання

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ECTS	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі

результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, виконання практичних, лабораторних робіт, уміння самостійно опрацьовувати тексти, складання конспекту рекомендованої літератури, написання і захист реферату, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю (КР, іспит) є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу

Критерії оцінювання відповідей на практичних заняттях:

Студенту виставляється відмінно

Студенту виставляється дуже добре,

Студенту виставляється добре,

Студенту виставляється достатньо,

Студенту виставляється задовільно,

Кількість балів у кінці **семестру** повинна складати від 250 до 500 (за 5 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 5 крд.

Поточне оцінювання та самостійна робота																				Накопичувальні бали/сума
T1	T2	T3	Всього	T4	T5	T6	Всього	T7	T8	T9	Всього	T10	T11	T12	Всього	T13	T4	T15	Всього	
32	32	36	100	32	32	36	100	32	32	36	100	32	32	36	100	32	32	36	100	500

9. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є:

Контрольні роботи, усне опитування, творчі роботи; експрес-тести, перевірка конспектування першоджерел, виконання індивідуальних завдань та самостійних робіт, захист рефератів.

10. Методи навчання

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, бесіда);
- метод проблемного викладу матеріалу;
- наочні (презентація, ілюстрація);
- індуктивно-дедуктивний;
- метод стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
- методи усного, письмового, тестового контролю та самоконтролю.

II. МАТЕРІАЛИ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

КРЕДИТ 1. СОЦІАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ВЧИТЕЛЯ

Тема 1. Соціальне призначення професії вчителя. Структура та особливості педагогічної діяльності. (2 год.)

Мета: розкрити складності педагогічної професії, багатогранності і глибини її змісту; з'ясувати вимоги суспільства до професії вчителя; ознайомитися з правами та обов'язками педагогічних працівників.

ПЛАН

1. Сутність поняття «учитель фізичної культури», його соціальна роль, завдання.
2. Основні функції педагогічної діяльності.
3. Складники педагогічної діяльності.
4. Своєрідність професії педагога.
5. Особливості педагогічної діяльності.
6. Права і обов'язки педагогічних працівників.

Основні поняття теми: професія, учитель, педагогічна діяльність, функції педагогічної діяльності (освітня, розвиваюча, виховна, суспільно-педагогічна); компоненти педагогічної діяльності (гностичний (пізнавальний), проектувальний, конструктивний, організаторський, комунікативний).

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Опанувати рекомендовану літератури та скласти професійний кодекс педагога.
2. Охарактеризуйте вимоги нормативно-директивних документів щодо професійної готовності сучасного вчителя.

№	Назва	Характеристика

3. Охарактеризуйте основні напрями у професійній діяльності вчителя фізичної культури.

№	Назва	Характеристика

4. Які соціальні вимоги ставить українське шкільництво перед учителем фізичної культури?

5. Які недоліки часто трапляються у професійній готовності сучасного вчителя фізичної культури?

6. Охарактеризуйте з ким повинен вміти співпрацювати вчитель фізичної культури у професійній діяльності?

Література

1. Акмеология физической культуры и спорта : учеб. пособие для студ. высш. пед учеб. заведений / Г. И. Хозяинов, Н. В. Кузьмина, Л. Е. Варфоломеева. – 2-е изд., стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с. – ISBN 5-7695-3669-1.

2. Балахнічова Г.В., Заремба Л.В. Формування професійної майстерності майбутнього фахівця фізичної культури : Навч.-метод посіб. для студентів випускних курсів ін-тів фіз. культури. – Луцьк : РВВ «Вежа» ВДУ ім.. Лесі Українки, 2004. – 82 с.

3. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2003. – 234 с.

4. Ковалько В.И. Здоровьесберегающие технологии в начальной школе. 1-4 классы. М.: «ВАКО», 2004. – 73 с.

5. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів “Фізична культура 10–11 класи” / за ред. Т. Ю. Круцевич [та ін.]; Літера ЛТД. – 2010.

6. Тимошенко О. В. Деякі аспекти професійної підготовки вчителів фізичної культури в контексті приєднання до Болонського процесу / О. В. Тимошенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (відп. ред) [та ін.]. – К. ; Запоріжжя, 2004. – Вип. 33. – С. 371–377.

КРЕДИТ 1. СОЦІАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ВЧИТЕЛЯ

Тема 2. Вимоги до особистості вчителя. Специфіка взаємодії вчителя з учасниками педагогічного процесу (2 год.).

Мета: розкрити високі вимоги до особистості вчителя; з’ясувати, якими педагогічними здібностями повинен володіти вчитель; ознайомитися зі специфікою взаємодії вчителя з учасниками педагогічного процесу.

ПЛАН

1. Вимоги до особистості вчителя.
2. Педагогічні здібності.
3. Специфіка взаємодії педагога з учнями, їх батьками, колегами по роботі.

Основні поняття теми: моральний облік, комплекс педагогічних здібностей, педагогічна взаємодія, конфлікт, комунікативна культура педагога.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Ознайомтесь із працею Сухомлинського В.О. „Сто порад учителеві”, выпишіть, що таке покликання до праці вчителя і як воно формується.

2. Опишіть функції фахівця фізичної культури.

№	Назва	Характеристика

3. Охарактеризуйте педагогічні вміння вчителя фізичної культури.

№	Назва	Характеристика

4. Розробіть на основі набутих знань професіограму сучасного вчителя фізичної культури. При цьому виділіть головні якості (вимоги), без яких неможливо стати висококваліфікованим педагогом, та другорядні (додаткові), наявність яких не є обов’язковою, але їхнє існування збагачує особистість.

Література

1. Волкова Н. Г. Педагогіка/Н. Г. Волкова. - К ., 2001. - С . 123-124.

2. Закон України «Про загальну середню освіту» //Освіта України. Нормативно-правові документи. - К., 2001. - С. 103 □ 105.

3. Книга вчителя фізичної культури. Довідково-методичне видання /[упорядник С. І. Операйло, В. В. Єрмолова, Л. І. Іванова]. Вид. 2-ге. доповн. - Харків: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. - С. 66-100; 405-406.

4. Кремінь В. Г. Освіта України: стан і перспективи розвитку /В. Г. Кремінь //Неперервна професійна освіта: теорія і практика: 36. наук, праць.- К., 2001,- Ч. 1.- С. 5-14.

5. Національна доктрина розвитку освіти. Указ Президента України від 17.04. 2002 .-№ 347 .

6. Книга вчителя фізичної культури. - Х., 2006. - 93 с

7. Ягупов В. В. Педагогіка /В. В. Ягупов. - К., 2002. - 160 с.

8. Якса Н. В. Основи педагогічних знань /Н. В. Якса. - К., 2007 .-21с.

9. Шиян Б. М Теорія і методика фізичного виховання /Б. М Шиян. - 4.2. - Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2002. - С. 204,2.10-215.

КРЕДИТ 1. СОЦІАЛЬНЕ ПРИЗНАЧЕННЯ ВЧИТЕЛЯ

Тема 3. Відмінності та особливості діяльності вчителя фізичного виховання.

Мета: розкрити вимоги, функції вчителя фізичної культури; з'ясувати вимоги до знань та умінь вчителя фізичної культури;ознайомити з формами та умовами діяльності вчителя фізичної культури.

ПЛАН

1. Відмінності та особливості діяльності вчителя фізичного виховання.
2. Вимоги до особистості вчителя фізичної культури.
2. Функції педагогічної діяльності вчителя фізичної культури.
3. Знання та уміння вчителя фізичної культури.
4. Форми діяльності вчителя фізичної культури.

5. Умови діяльності вчителя фізичної культури.

Основні поняття теми: всебічний розвиток особистості; педагогічна діяльність, функції педагогічної діяльності (освітня, розвиваюча, виховна, суспільно-педагогічна); компоненти педагогічної діяльності (гностичний (пізнавальний), проектувальний, конструктивний, організаторський, комунікативний), процес спортивного тренування, фізичні навантаження, психічна напруга, позакласна робота.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Ознайомтесь із працею Сухомлинського В.О. „Сто порад учителю”, опрацюйте пораду

– 37. Порада вчителю, який починає працювати в школі

– 38. Порада вчителю, який готується працювати з першим класом.

2. Ознайомтесь із працею Сухомлинського В.О. „Сто порад учителю”, випишіть пораду 87. Як сприяти самовихованню у фізичній культурі.

3. Яким чином учитель фізичної культури повинен забезпечити виховання у школярів дбайливого ставлення до власного здоров'я?

4. Які особистісні якості є необхідними для професійної діяльності учителя фізичної культури?

№	Назва	Характеристика

5. Якими організаційними знаннями і вміннями повинен володіти педагог, щоб зробити фізичне виховання безперервним процесом?

№	Назва	Характеристика
---	-------	----------------

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бібік Н. М. Проблеми професійного вдосконалення вчителя / Н. М. Бібік // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 1. – С.2–6.
2. Круцевич Т. Ю. Методы исследования индивидуального здоровья детей и подростков в процессе физического воспитания / Т. Ю. Круцевич. – К., 1999. – 230 с.
3. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів “Фізична культура 10–11 класи” / за ред. Т. Ю. Круцевич [та ін.]; Літера ЛТД. – 2010.
4. Наказ МОН України від 21.07.03 р. № 486 “Про систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах”.
5. Презлята Г. В. Самоосвіта в міжкурсовий період (учителю фізичної культури) / Г. В. Презлята. – Івано-Франківськ, 2000. – 90 с.
6. Руссол В. М. Врахування професійної культури і потреб учителів у післядипломній освіті / В. М. Руссол // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – 2000. – Вип. IV. – С. 29–36.
7. Тимошенко О. В. Деякі аспекти професійної підготовки вчителів фізичної культури в контексті приєднання до Болонського процесу / О. В. Тимошенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (відп. ред) [та ін.]. – К. ; Запоріжжя, 2004. – Вип. 33. – С. 371–377.
8. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – Ч. 2. – 248 с.

КРЕДИТ 2. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ

Тема 4. Зміст майстерності, шляхи її становлення та реалізації.

Мета: Ознайомлення студентів з поняттям «майстерність», розкриття компонентів педагогічної майстерності, обґрунтування необхідності удосконалення та розвитку складових педагогічної майстерності, формування потреби в самовдосконаленні.

ПЛАН

1. Поняття "педагогічна майстерність".
2. Компоненти педагогічної майстерності.
3. Рівні оволодіння майстерністю.
4. Визначення поняття "самовиховання". Етапи самовиховання.
5. Педагогічна майстерність і творчість вчителя.

Основні поняття теми: творчість, рівні педагогічної творчості, майстерність, структура педагогічної майстерності, критерії майстерності педагога, ідеї педагогів-новаторів .

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Ознайомтесь із працею Сухомлинського В.О. „Сто порад учителям”, *випишіть пораду 83.*
2. Оволодівайте мистецтвом індивідуальної бесіди; пораду 94. Що таке влада педагога, в чому вона повинна виражатися; пораду 95. Як берегти дитячу довіру.
3. Діагностика педагогічної спрямованості особистості студентів (методика діагностики спрямованості особистості Б. Басса). Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5043653/page:15/>. *Замалюйте бланк відповідей та запишіть отриманий результат проходження діагностики за Б. Басса.*

4. Розкрийте та охарактеризуйте основні компоненти педагогічної культури вчителя.

№	Назва	Характеристика

5. Назвіть основні чинники, які зумовлюють підвищення професійної культури вчителя фізичної культури.

№	Назва	Характеристика

6. Відомий культуролог А.І.Арнольдов зазначає, що наш час можна назвати «часом великих знань і малої культури»: «Людські знання збільшились, а культура зменшилась, спостерігається девальвація ставлення до неї людини, зростає дефіцит культури». Чи згодні ви з таким висловом? Аргументуйте.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Педагогічна майстерність: Підручник / І.А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І.Ф.Кривонос та ін. / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2004. – 422 с.

2. Мицкап Б. М. Здоровий спосіб життя в контексті ноосферного мислення /Б. М. Мицкан //Актуальні проблеми розвитку руху «Спорт для всіх» у контексті європейської інтеграції України: Матеріали міжнар. наук.-практ. конференції Тернопіль. -2004 . - С.4-7.

3. Педагогічна майстерність: Підручник /[І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.]; за ред. І.А.Зязюна. - К.: Вища школа, 2004. - С. 112-128

КРЕДИТ 2. ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ

Тема 5. Професійна компетентність вчителя.

Мета: Ознайомити студентів з поняттями «професійна компетентність», розкрити три рівні професійної компетенції працівників фізичної культури, обґрунтувати необхідність формування та розвитку професійної компетентності вчителя.

ПЛАН

1. Компетентність, професійна компетентність, загально педагогічний компонент .
2. Три рівні професійної компетенції працівників фізичної культури.
3. Значення педагогічної практики для формування професійної компетенції.
4. Видатні педагоги про етичну компетенцію вчителя (Ф. Шиллер, Ф. Шеллінг, Ч. Куріоне, К.С. Транквіліон, Я. А. Коменський, Й. Г.Песталоцці, К. Ушинський, М. Драгоманов).

Основні поняття теми: компетентність, професійна компетентність, загально-педагогічний компонент, пріоритетне значення етичної компетентності, три рівні професійної компетенції працівників фізичної культури.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитесь з етичним кодексом українського вчителя / [електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://lit.ukrtvory.ru/etichnij-kodeks->

[ukrayinskogo-vchitelya-proekt/](#) та скласти етичний кодекс для вчителя фізичного виховання.

2. Дайте характеристику шести етапів морального розвитку людини (за Л. Колбергом).

№	Назва	Характеристика

Чому, на Вашу думку, педагогічна діяльність повинна регулюватися певними моральними правилами?

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волкова С.С. Формування професійної компетентності майбутніх вчителів фізичної культури / [електронний ресурс] : Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gvpkhdpi/2011_23/30_33.pdf

2. Данилко М.Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури. – Луцьк : Волин. обл. друк., 2003. – 234 с.

3. Крылова Н. Б., Александрова Е. А. Очерки понимающей педагогики. — М.: Народное образование, 2001. — 448 с.

4. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підручник / Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання-Прес, 2004. – 445 с.

5. Паращенко Л. І. Технологія формування ключових компетентностей у старшокласників: практичні підходи // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – 112 с.

6. Сбруєва А. А., Рисіна М. Ю. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах: Навчальний посібник для студентів вищ. навч. пед. закладів. – Суми, 2000. – 208 с

7. Хоружа Л. Етична компетентність сучасного вчителя / [електронний ресурс]: Режим доступу: <http://osvita.ua/school/theory/1915/?list=0>

8. Шкабара И. Е. Проблемно-генетический анализ как метод историко-педагогического исследования // Педагогика. – 2003. – №7. – С.21-25.

КРЕДИТ 3. ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ

Тема 7. Майстерність педагогічного спілкування учителя

Мета: Ознайомитися з поняттями «педагогічне спілкування», розкрити засоби спілкування вчителя фізичної культури, обґрунтувати необхідність формування культури мовлення вчителя фізичної культури.

ПЛАН

1. Особливості педагогічного спілкування.
2. Засоби спілкування вчителя фізичної культури з учнями.
3. Культура мовлення вчителя фізичної культури.
4. Форми впливу вчителя фізичної культури на учнів у процесі педагогічного спілкування.

Основні поняття теми: спілкування, стиль спілкування, культура мовлення, форми впливу вчителя фізичної культури на учнів.

Реферат на тему: Педагогічне спілкування як засіб виховання і навчання учнів.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитися зі статтею Авторитет вчителя фізичної культури / [електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://fizkult-ura.ru/sci/psychology/23> та скласти короткий конспект складових авторитету вчителя ФК.

2. Прочитати уривки з книги Кан-Калик В.А. Учителю о педагогическом общении: Кн. Для учителя // Педагогічна майстерність: Хрестоматія: Навч. посіб./ Упоряд.: І.А. Зязюн, Н.Г. Базілевич, Т.П. Дмитренко та ін.; За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 2006. – С.175-181.

Дати відповідь на питання:

- Що є сутністю і змістом педагогічного спілкування в процесі навчання?

- Яку роль відіграє вміння педагога формулювати комунікативні задачі?

- Яким чином вони співвідносяться із загально педагогічними завданнями? –

- Проаналізувати стилі педагогічного спілкування з погляду особливостей взаємодії учителя й учнів та бажаних і небажаних результатів.

3. Назвіть основні критерії педагогічної майстерності.

№	Назва	Характеристика

4. Дайте характеристику основних рівнів педагогічної майстерності.

№	Назва	Характеристика

5. У чому полягає сутність педагогічної діяльності?

6. Охарактеризуйте структурні елементи педагогічної діяльності.

№	Назва	Характеристика

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гнатюк О. В. Психологічні особливості спілкування в навчально-виховному процесі / О. В. Гнатюк // Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти [Текст] : зб. наук. праць : наук. записки РДГУ / РДГУ ; [редкол.: С.С.Пальчевський, М.С.Янцур, І.Д.Бех та ін.]. – Рівне : [РДГУ], 2007. – Вип. 38. – С.119-121.

2. Горovenko О. А. Педагогічне спілкування як компонент ефективної самопрезентації вчителя / О. А. Горovenko // Управління школою. – 2011. – № 22-24. – С. 32-35.

3. Кособуцька Г. П. Основи педагогічної майстерності [Текст] : навч.-метод. посіб. : [модульний варіант] / Г. П. Кособуцька ; М-во освіти і науки України, РДГУ. – 2-ге вид, доп. – Рівне : [РДГУ], 2007. – 386 с.

4. Педагогічне спілкування: культура, функції, такт, здібності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.textreferat.com/referat-12518.html>

5. Педагогічне спілкування. Комунікативна атака [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://osvita.ua/school/theory/957>

6. Професійне педагогічне спілкування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.refine.org.ua/pageid-3549-1.html>

7. Філоненко М. М. Психологія спілкування [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М. М. Філоненко ; М-во освіти і науки України, Нац. мед. ун-т ім.О.О.Богомольця. – К. : ЦУЛ, 2008. – 223 с.

КРЕДИТ 3.ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ

Тема 8. Активізація діяльності учнів на уроці фізичної культури

Мета: Ознайомитися з поняттями «диференційований інтерес», розкрити шляхи та способи підвищення активності учнів, обґрунтувати необхідність формування інтересу вчителя фізичної культури до уроків.

ПЛАН

1. Види активності учнів на уроці фізичної культури.
2. Інтерес та задоволеність школярів заняттями фізичною культурою та фактори, які їх визначають.
3. Способи підвищення навчальної активності школярів на уроках фізичної культури.
4. Типові помилки при формулюванні завдань уроку.

Основні поняття теми: рухова активність, фізична активність, щільність уроку, інтерес, диференційований інтерес, шляхи та способи підвищення активності учнів.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Активизация двигательной деятельности учащихся на уроках физической культуры / [електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://festival.1september.ru/articles/560516/> - *вписати основні завдання уроку та способи активізації дітей на уроці;*
2. «Активизация познавательной деятельности учащихся на уроках физической культуры с помощью межпредметных связей»/ [електронний ресурс]: – Режим доступу: http://pedsovet.org/component/option,com_mtree/task,viewlink/link_id,4909/Itemid,118/ *та скласти короткий конспект;*
3. Зачем нужна школьная физкультура: точка зрения психолога / [електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://lib.sportedu.ru/GetText.idc?TxtID=960> – *визначить та запишіть психологічні аспекти уроків фізичної культури.*

4. У чому полягає двосторонній характер педагогічної діяльності?

5. Визначте особливості педагогічної діяльності учителя фізичної культури.

6. Якими педагогічними здібностями повинен володіти учитель фізичної культури?

7. Розкрийте основні функції педагогічної комунікації.

№	Назва	Характеристика

8. Розгляньте модель комунікативності вчителя і охарактеризуйте компоненти.

№	Назва	Характеристика

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гогунів Е.Н. Мартьянов Б.И. Психология физического воспитания и спорта – М.2000.

2. Педагогічна майстерність учителя: Навчальний посібник /За ред. проф. В. М. Гриньової, С. Т. Золотухіної. - Вид. 2-е, вип. і доповн. - Харків: ОВС, 2006. - 224 с

3. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 1. – К.: НУФВСУ "Олімпійська література", 2008.

4. Теорія і методика фізичного виховання. Методика фізичного виховання різних груп населення/ за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 2. – К.: НУФВСУ ”Олімпійська література”, 2008.

5. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. – Тернопіль, 2001.

6. Штифурак В.С. Психологічні основи організації навчання рухових дій: Навчальний посібник. – Вінниця, 2006. – 122 с.

7. Штифурак В.С. Мотивація спортивної діяльності. – Вінниця, 2006.

КРЕДИТ 3.ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВЧИТЕЛЯ

Тема 9. Вчитель фізичної культури – організатор розумового способу життя

Мета: ознайомитися з поняттями «просвітницька діяльність», «фізкультурний актив»; розкрити шляхи та способи підвищення ролі розумного способу життя засобами фізичної культури, обґрунтувати необхідність формування інтересу учнів до уроків фізичної культури.

ПЛАН

1. Просвітницька діяльність у системі фізичного виховання школярів.
2. Підготовка фізкультурного активу.
3. Створення матеріальної бази та боротьба проти травматизму в школі.
4. Роль педагогічного колективу у розв’язанні завдань фізичного виховання учнів.
5. Деякі особливості роботи вчителя сільської школи.

Основні поняття теми: просвітницька діяльність, громадські інструктори, активісти з фізичної культури, громадський фізкультурний

актив, багатопропускні прилади, класний керівник, засвоєння суміжних професій.

Теми рефератів:

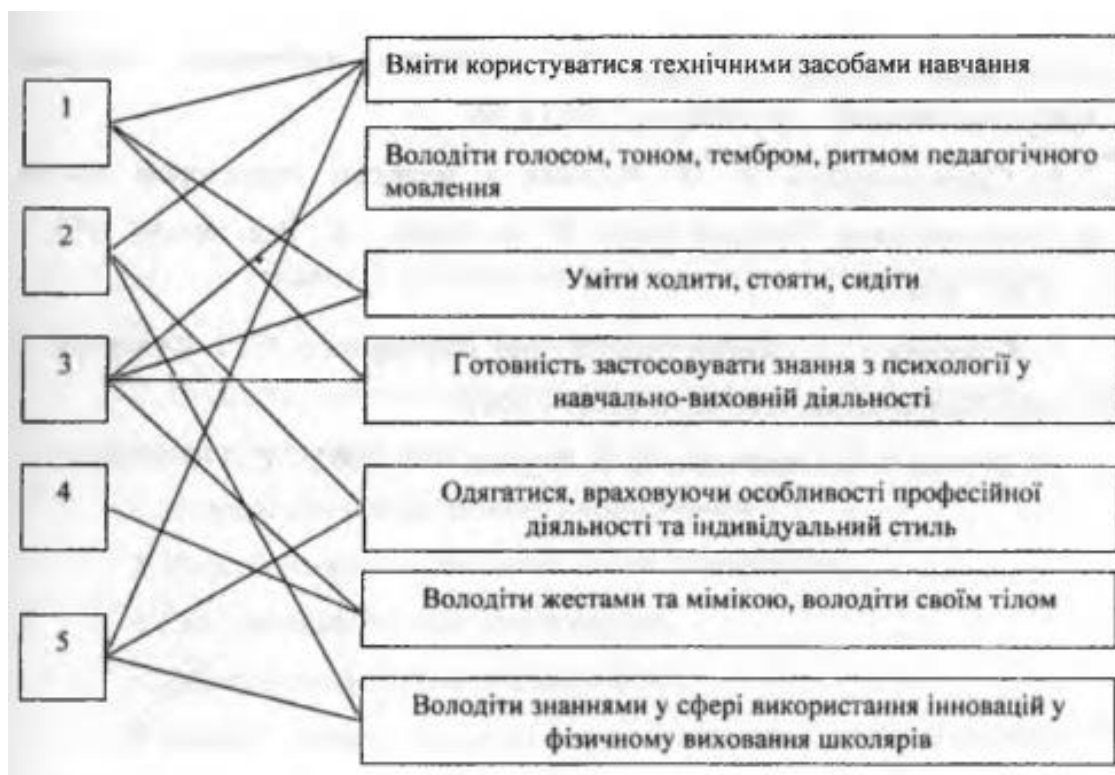
- 1) Формування здорового способу життя засобами фізкультурно-оздоровчої роботи.
- 2) Значення матеріально-технічної бази школи для розвитку фізкультури.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Ознайомитись зі статтею та виконати завдання:

Програма "Школа сприяння здоров'ю" / [електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/manage/planning/1393/> - скласти власну програму розвитку здорового способу життя учнівської молоді.

2. Визначте чинники, які окреслюють поняття «педагогічна техніка». Виберіть цифру, до якої сходяться лінії від обраних компонентів педагогічної техніки.

3. Продовжіть вислів: творчий вчитель - це .....

4. Якими особистісними якостями повинен володіти творчий учитель фізичної культури?

№	Назва	Характеристика

5. Зробіть самооцінку готовності до творчої педагогічної діяльності за нижче запропонованою анкетною .

**Самооцінка готовності до творчої педагогічної діяльності
майбутнього вчителя фізичної культури**

Показники	Рівні				
	Високий «5»	Вище середи «4»	Середній «3»	Низький «2»	Не володію «1»
1. Майстерність саморегуляції та встановлення відносин співробітництва у навчанні, праці, громадській діяльності					
2. Педагогічне співробітництво з учнем та учнівською групою з урахуванням інтересів, здібностей і рівня культури діяльності, співробітництва					
3. Проведення співбесід з дітьми, підлітками, юнаками та дівчатами					
4. Проведення співбесід з дорослими та батьками на різні теми					
5. Ведення ділової розмови, бесіди, проведення брифінгу, дискусії					
6. Організація колективу для виконання навчальних, трудових					

і громадських доручень					
7.Проектування розвитку особистості учня та управління цим процесом					
8.Проектування розвитку творчого колективу та регулювання цього процесу					
9.Прийняття правильних рішень у різних педагогічних ситуаціях і прагнення їх реалізувати					
10.Вирішення («зняття») суперечностей у конфліктних ситуаціях і прагнення їх реалізувати					
11. Спілкування і співробітництво з колегами, керівництвом, підлеглими					
12.Здійснення самоконтролю та контролю, корекції процесу навчання, використання різних форм його аналізу					
13.Проведення фронтально-колективного навчання і праці в різних формах					
14.Майстерність індивідуалізованого навчання і виховання					
15.Майстерність диференційованого навчання і виховання					
16.Використання різних методів організації навчальної діяльності: вербальні, практичні методи					
17.Майстерність володіння педагогічним мовленням					
18. Логічна підготовка і культура мислення вчителя					
19.Активізація пізнавальної діяльності учнів на заняттях					
20.Використання міжпредметних зв'язків					
21.Культура розробки та запровадження педагогічних технологій					
22.Добір спеціальних, підготовчих вправ, рухливих ігор під час навчальної діяльності					
23.Залучення школярів до самостійної роботи з					

врахуванням індивідуальних особливостей та стану здоров'я					
24.Здійснення контролю навчальної діяльності					
25.Оволодіння засобами проведення теоретичних та експериментальних досліджень					
26.Оновлення змісту руханково-оздоровчих заходів у режимі навчального дня					
27.Проведення різних форм позакласної роботи з фізичної культури					
28.Проведення різних змагань, «Днів здоров'я», спортивно-художніх свят					
29.Намагання уявити себе на місці підлеглих					

Оцініть власний рівень володіння кожним із зазначених видів педагогічної діяльності, використовуючи п'ятибальну шкалу, де «5» - високий рівень сформованості, «4» - до статній, «3» - середній, «2» - низький, «1» - цим видом діяльності не володію.

Якщо у загальній сумі студент набирає 140-130 балів - «високий рівень»; 120-105 балів - «вище середнього»; 89-129 - «середній»; 86-58 - «низький»; нижче 50 балів - «не володіє».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навчальний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с

2. Євтух М.Б. Пріоритети професійної підготовки вчителя в системі університетської освіти / Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002: Зб. наук. пр. до 10-річчя АПН України. – Харків: ОВС, 2002. – С 66-76.

3. Єрмаков І. Навчання і компетентність: пошуки сенсу і змісту // Завуч (Шкільний світ). – 2005. – №19. – С 3-4.

4. Мруга МР. Методи педагогічної діагностики та тенденції їх розвитку // Вісник Прикарпатського університету: Педагогіка. – Випуск 11. – Івано-Франківськ: Плай, 2005. – С. 76-82.

5. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 1. – К.: НУФВСУ "Олімпійська література", 2008.

6. Теорія і методика фізичного виховання. Методика фізичного виховання різних груп населення/ за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 2. – К.: НУФВСУ "Олімпійська література", 2008.

7. Титаренко Л.М. Формування екологічної компетентності студентів біологічних спеціальностей університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук. – К., 2007. – 20 с

8. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. Тернопіль, 2001.

9. Шумська С Індивідуалізація навчального процесу - пріоритетний напрямок роботи викладача фізичного виховання в СМГ// Теорія та методика фізичного виховання. – 2007. – № 6. – С. 7-12.

КРЕДИТ 4. САМОВИХОВАННЯ ВЧИТЕЛЯ

Тема 10. Роль самовиховання в підвищенні професійної майстерності вчителя фізичного виховання.

Мета: ознайомитися зі складовими професійного становлення, розкрити значення самовиховання, обґрунтувати необхідність формування та розвитку професійного самовдосконалення.

ПЛАН

1. Сутність, зміст і засоби професійного самовиховання вчителя фізичного виховання.

2. Провідні ланки в організації самовиховання.

3. Види професійного самовдосконалення.
4. Індивідуальні і психофізичні особливості майбутнього вчителя фізичної культури та його адаптація в процесі самовиховання.
5. Управління процесом самовиховання.
6. Поради майбутньому вчителю фізичного виховання в його самовихованні та самоосвіті.

Основні поняття теми: самовиховання, фізичне самовиховання, методи вирішення завдань самовиховання, види професійного самовдосконалення.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Які освітньо-нормативні документи актуалізують потребу самоосвіти вчителя?

№	Назва	Характеристика

3. На яких принципах базується самоосвіта вчителя фізичної культури?

№	Назва	Характеристика

4. Дайте характеристику основним компонентам самоосвітньої діяльності.

№	Назва	Характеристика

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бібік Н. М. Проблеми професійного вдосконалення вчителя / Н. М. Бібік // Післядипломна освіта в Україні. – 2002. – № 1. – С.2–6.
2. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів “Фізична культура 10–11 класи” / за ред. Т. Ю. Круцевич [та ін.]; Літера ЛТД. – 2010.
3. Наказ МОН України від 21.07.03 р. № 486 “Про систему організації фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах”.
4. Презлята Г. В. Самоосвіта в міжкурсовий період (учителю фізичної культури) / Г. В. Презлята. – Івано-Франківськ, 2000. – 90 с.
5. Руссол В. М. Врахування професійної культури і потреб учителів у післядипломній освіті / В. М. Руссол // Вісник Прикарпатського університету. Педагогіка. – 2000. – Вип. IV. – С. 29–36.
6. Тимошенко О. В. Деякі аспекти професійної підготовки вчителів фізичної культури в контексті приєднання до Болонського процесу / О. В. Тимошенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (відп. ред) [та ін.]. – К. ; Запоріжжя, 2004. – Вип. 33. – С. 371–377.
7. Шиян Б. М. Теорія і методика фізичного виховання школярів / Б. М. Шиян. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2002. – Ч. 2. – 248 с.

КРЕДИТ 4. САМОВИХОВАННЯ ВЧИТЕЛЯ

Тема 11. Інноваційні підходи до організації та проведення позакласної та позашкільної роботи

Мета: ознайомлення з методикою позакласної та позашкільної роботи, формування у майбутніх вчителів вмінь та навичок колективної та індивідуальної роботи .

ПЛАН

1. Педагогічні та методичні основи позакласної і позашкільної роботи у початковій школі
2. Сутність позакласної роботи
3. Сутність позашкільної роботи
4. Організації і проведення інноваційних форм позакласної і позашкільної роботи.

Основні поняття теми: позакласна робота, позашкільна робота, інновація, форма виховної роботи, моральне виховання.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Розкрийте й проаналізуйте освітні критерії готовності учителя фізичної культури до інноваційної діяльності.
2. Опишіть досвід роботи вчителя фізичної культури школи, де проходили педагогічну практику.
3. Проаналізуйте поняття «передовий педагогічний досвід», «новаторський педагогічний досвід», «дослідницький педагогічний досвід».
4. Назвіть чинники, що поглиблюють труднощі адаптаційного періоду.

№	Назва	Характеристика

--	--	--

5. Розкрийте типові ознаки адаптивності до нових умов діяльності

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бабцева Н. В. Позакласна робота як умова формування ключових компетенцій учнів / Н. В. Бабцева // Німецька мова в школі. – 2009. – № 10. – С. 13–14.
2. Бродська О. Система організації дослідницької діяльності учнів / О. Бродська, Н. Мішньова // Рідна школа. – 2011. – № 12. – С. 50–53.
3. Венгерак Т. О. Система позакласної та виховної роботи / Т. О. Венгерак // Світ виховання. – 2010. – № 1. – С. 22–24.
4. Даневич С. Система позакласної навчальної діяльності учнів як фактор розвитку їхніх інтересів / С. Даневич // Рідна школа. – 2009. – № 7. – С. 66.
5. Захаріна Є. Сучасні підходи до підготовки майбутніх учителів для проведення позакласної роботи з фізичного виховання / Є. Захаріна // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2013. – № 1. – С. 54–57.
6. Леонов О. Позакласна фізкультурно-оздоровча робота як засіб виховання фізичної культури школярів / О. Леонов // Фізичне виховання в школі. – 2010. – № 4. – С. 42–44.
7. Лисенко М. В. Розвиток творчого мислення у старшокласників в процесі позакласної гурткової роботи з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій / М. В. Лисенко, Д. В. Сингаївський // Наука, освіта, суспільство очима молодих : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. студ. та молодих науковців, м. Рівне, 17–18 трав. 2011 р. / Рівнен. держ. гуманіт. ун-т. – Рівне : РДГУ, 2011. – Ч. 1 : Психолого-педагогічний напрям. – С. 60–61.

8. Степановська Л. Організаційно-педагогічні умови позакласної роботи / Л. Степановська // Сучасна школа України. – 2011. – № 10. – С. 56–65.

КРЕДИТ 5. ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 13. Використання ігрової технології і технології успіху на уроках фізичної культури.

Мета: ознайомитися з поняттями «ігрові технології», «технологія успіху»; розкрити шляхи та способи застосування ігрових технологій, обґрунтувати необхідність формування технології успіху на уроках фізичної культури.

ПЛАН

1. Поняття про ігрові технології.
2. Технології успіху.
3. Види оздоровчих технологій.

Основні поняття теми: ігрові технології, технологія успіху, оздоровчі технології.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Як ви будете забезпечувати реалізацію національної ідеї у системі фізичного виховання школярів?
2. Назвіть основні компоненти діяльності учителя фізичної культури під час формування в учнів потреби фізичного само вдосконалення.

№	Назва	Характеристика

--	--	--

3. Назвіть основні показники сформованості потреби фізичного самовдосконалення.

№	Назва	Характеристика

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базилевський Г.І. "Методика навчання фізичних вправ на основі застосування інноваційних технологій" / [електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/metodika-navchannya-fizichnikh-yprav-naosnovi-zas.html>

2. Гогунов Е.Н. Мартьянов Б.И. Психология физического воспитания и спорта. – М.2000.

3. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 1. – К.: НУФВСУ "Олімпійська література", 2008.

4. Теорія і методика фізичного виховання. Методика фізичного виховання різних груп населення/ за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 2. – К.: НУФВСУ "Олімпійська література", 2008.

5. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. –Тернопіль, 2001.

6. Штифурак В.С. Психологічні основи організації навчання рухових дій: Навчальний посібник. – Вінниця, 2006. – 122 с.

7. Штифурак В.С. Мотивація спортивної діяльності. – Вінниця, 2006

КРЕДИТ 5. ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 14. Здоров'язберігаючі технології у освітній діяльності

Мета: ознайомитися з поняттями «здоров'язберігаючі технології»; розкрити шляхи та способи застосування груп здоров'язберігаючих технологій, обґрунтувати необхідності застосування і дотримання гігієнічних умов для здоров'я збереження учнів.

План

1. Здоров'язберігаюча педагогіка.
2. Групи здоров'язберігаючих технологій.
3. Гігієнічні умови забезпечення навчального процесу.

Основні поняття теми: здоров'язберігаючі технології, групи здоров'язберігаючих технологій; стимулюючі, захисно-профілактичні, компенсаторно-нейтралізуючі технології, інформаційно-навчальні технології.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Скласти план-конспект нетрадиційного уроку фізичної культури із застосуванням ігрових технологій (або технології успіху);
2. Знайти у мережі Internet або придумати вправи із застосуванням нетрадиційних гімнастичних вправ, записати.
3. Обґрунтуйте сучасні інновації в освіті.

№	Назва	Характеристика

4. Хто є головною рушійною силою інновацій у фізичному вихованні школярів?

5. Розкрийте й проаналізуйте освітні критерії готовності учителя фізичної культури до інноваційної діяльності.

№	Назва	Характеристика

6. Проаналізуйте поняття «передовий педагогічний досвід», «новаторський педагогічний досвід», «дослідницький педагогічний досвід».

7. Досвід яких передових учителів фізичної культури області, України ви знаєте, в чому його суть?

№	Учитель ФК	Передовий досвід

8. Опишіть досвід роботи вчителя фізичної культури школи, де проходите педагогічну практику.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойченко Т. Валеологія – мистецтво бути здоровим // Здоров'я та фізична культура. – 2005. – №2. – С. 1-4.

3. Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – № 8. – С. 1-6.

4. Гадецький М.В., Хлебнікова Т.М. Організація навчального процесу в сучасній школі. – Харків: Ранок, 2003.

5. Гільова І.С. Оздоровча спрямованість фізичного виховання в школі на основі впровадження інноваційних освітніх технологій /

[електронний ресурс]: – Режим доступу: http://kuncevo.ucoz.ru/load/dosvid_ukrajini/fizkultura/ozdorovcha_sprjamovanistfizichnogo_vikhovannja_v_shkoli/66-1-0-984

6. Ковалько В.И. Здоровьесберегающие технологии в начальной школе. 1-4 классы. М.: «ВАКО», 2004. – 73 с.

7. Омельченко Л.П., Омельченко О.В. Здоров'ятворча педагогіка. – Х.: Вид. група "Основа", 2008. – 205 с.

8. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии в современной школе. – М.: АПК и ПРО, 2002. – 121 с.

КРЕДИТ 4. САМОВИХОВАННЯ ВЧИТЕЛЯ

Тема 14. Методи педагогічних досліджень.

Мета: ознайомити з методами педагогічних досліджень; розкрити значення педагогічних досліджень, обґрунтувати необхідності застосування педагогічних методів дослідження, виявити позитивні сторони та недоліки у методах педагогічних досліджень.

План

1. Поняття педагогічного експерименту.
2. Педагогічне спостереження та способи його ведення.
3. Контрольні випробування.
4. Аналіз документальних матеріалів та опитування.

Основні поняття теми: дослідження, педагогічні дослідження, педагогічний експеримент, педагогічне спостереження та способи його ведення, способи опитування.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Особливості проведення педагогічних спостережень у фізичному вихованні і спорті.

2. Розкрийте сутність поняття «метод науково-педагогічного дослідження».

2. Назвіть категоріальний апарат наукових досліджень.

3. Дайте характеристику основних принципів науково-педагогічного дослідження.

№	Назва	Характеристика

4. Розкрийте структуру і зміст етапів дослідницької роботи.

5. Які методи науково-педагогічних досліджень ви знаєте?

№	Назва	Характеристика

6. Назвіть види педагогічних спостережень та інтерв'ю.

№	Назва	Характеристика

7. Які типи анкетування ви знаєте?

№	Назва	Характеристика

--	--	--

8. Дайте характеристику різним видам тестування.

№	Назва	Характеристика

9. Які види експериментів ви знаєте?

№	Назва	Характеристика

10. Охарактеризуйте якості, якими повинен володіти учитель фізичної культури-дослідник.

№	Назва	Характеристика

ЛІТЕРАТУРА:

1. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 1. – К.: НУФВСУ "Олімпійська література", 2008.

2. Теорія і методика фізичного виховання. Методика фізичного виховання різних груп населення/ за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 2. – К.: НУФВСУ "Олімпійська література", 2008.

3. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. – К., 2001.

4. Шиян Б.М. Теорія і методика фізичного виховання школярів. Ч. 1. –Тернопіль, 2001.

КРЕДИТ 4. ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Тема 15. Основи психологічної адаптації до педагогічної діяльності

Мета: Ознайомитися з поняттям «адаптація до професійної діяльності»;розкрити функції професійної адаптації, обґрунтувати необхідність вирішення проблем адаптації.

План

1. Професійна адаптація молодого вчителя.
2. Функції професійної адаптації
3. Шляхів вирішення проблем адаптації молодого вчителя.
4. Особливості роботи вчителя сільської школи

Основні поняття теми: адаптація молодого вчителя, адаптація до змісту діяльності, адаптація до умов діяльності, адаптація до колективу колег, адаптація до стосунків із керівництвом, включення в первинну (малу) групу колег, включення у процеси саморозвитку, адаптація до стосунків з учнями та їхніми батьками.

Завдання до самостійної роботи студентів:

1. Які чинники ускладнюють адаптацію молодого вчителя у педагогічному та учнівському колективах?
2. Розкрийте типові ознаки адаптивності до нових умов діяльності.

№	Назва	Характеристика

3. Чи можете ви спрогнозувати, який аспект адаптації буде найважчим саме для вас? Аргументуйте свій висновок результатами тестів, що наводяться нижче.

4. У чому полягає співпраця вчителя фізичної культури з членами педагогічного колективу?

5. Дайте оцінку ефективності праці педагогічного колективу (під час педагогічної практики) щодо проблем формування здорового способу життя за такими критеріями:

- Створення умов для формування здорового способу життя школярів (інструктивно-методичне забезпечення оздоровчих заходів, педагогічний й батьківський всеобуч, активізація проблем у системі викладання валеології, фізкультури та позакласній роботі тощо).

- Введення у побут школи щоденних фізкультурно-оздоровчих заходів у 1-9 класах (гімнастика до занять, руханкові хвилини на уроках, рухливі перерви, динамічні години, фізкультпаузи тощо) з урахуванням конкретних умов і можливостей школи.

- Показники пропусків навчальних днів через гострі респіраторні захворювання, порушення постави, втомленості у процесі навчального дня.

- Рівень фізичної підготовки учнів, стан теоретичних фізкультурно-валеологічних знань, практичних умінь із проблем здорового способу життя (матеріал и тесту ва пня).

- Дидактико-методичне забезпечення фізкультурно-валеологічних заходів у школі (картотеки оздоровчих моделей, внутрішньокласові екрани фізичного самовдосконалення учнів, розробки програм-сценаріїв, учнівські лекції тощо).

- Матеріали педагогічно-батьківського всеобучу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акмеология физической культуры и спорта : учеб. пособие для студ. высш.пед учеб. заведений / Г. И. Хозяинов, Н. В. Кузьмина, Л. Е. Варфоломеева. – 2-е изд., стер. – М. : Издательский центр «Академия», 2007. – 208 с. – ISBN 5-7695-3669-1.
2. Морська Л.І. Професійна культура педагога в умовах інформатизації суспільства //“Формування професійної культури вчителя в контексті інтеграції України в європейський освітній простір”. Матеріали регіон.наук.-практ. сем. – Тернопіль: ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2007.– С.33-36.
3. Теорія і методика фізичного виховання. Загальні основи теорії і методики фізичного виховання / за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 1. – К.: НУФВСУ ”Олімпійська література”, 2008.
4. Теорія і методика фізичного виховання. Методика фізичного виховання різних груп населення/ за ред. Т. Ю. Круцевич. – Т. 2. – К.: НУФВСУ ”Олімпійська література”, 2008.
5. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : Навч. посіб. – К. : Вища шк., 2004. – 335 с. ISBN 966-642-167-4.

Додаток 1

ПЛАН-КОНСПЕКТ ІННОВАЦІЙНОГО УРОКУ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

(ЗРАЗОК для виконання самостійної роботи

до теми 14. Здоров'язберігаючі технології у освітній діяльності)

№	Зміст уроку	Дозування	Організаційно-методичні вказівки	Коментар по сюжету
I. Підготовча частина (15 хв)				
1	Шикування, рапорт,	1 хв		В одну шеренгу

	привітання			Рапорт здає черговий
2	Повідомлення завдань уроку Теоретичні відомості Перевірка домашнього завдання	1 хв	Націлити учнів на основні завдання уроку. Звернути увагу на позитивний вплив на організм людини тих вправ, які виконуватимуться на уроці	Повідомити про те, що прийшов лист від Хагрідта, в якому запрошення в школу «Магії та Чаклунства»
3	Вимірювання ЧСС за 10 с Нагадати про дотримання правил техніки безпеки	1 хв	Перевірити готовність класу до роботи	«Чи готові ви до подорожі?» Попередження від професора Дамблдора
4	Стройові та організуючі вправи	30 с	Повороти на місці праворуч, ліворуч, кругом. Стежити за чітким виконанням поворотів	
5	Ходьба в обхід залу: <ul style="list-style-type: none"> • стройовим кроком; • на носках, руки вгору; • на п'ятках, руки за голову; • з високим підніманням стегон, руки на поясі; • перекатом з п'ятки на носок, руки в сторону; • спортивна ходьба 	1 хв 30с	Дистанція 2 кроки, стежити за поставою (спину тримати прямо, а підборіддя трохи підняти).	«Хто буде старанним, той зможе навчатися в школі «Магії та Чаклунства». Ось ми й прийшли на вокзал.Платформа 9 3/4 - Сміливіше! Проходимо через стіну». Імітація руху потягу
6	Біг змійкою	1 хв	Стежити за дистанцією, правильним диханням та поставою	«Експрес до Хогварта вирушає в дорогу»
7	Ходьба з одночасним виконанням дихальних вправ	1 хв	Стежити за дистанцією, правильним диханням та поставою	«Експрес до Хогварта вирушає в дорогу»
8	Перешиккування з колони по одному в колону по два послідовним поворотом ліворуч	15 с	Через центр залу	«Привіт, першокласники!»
9	Взяти гімнастичні палиці, розімкнутися. Півоберту ліворуч	30 с	Дистанція 2 м	«Ласкаво просимо в «косий провулок!». Візьміть свої

				чарівні палички. Цікаво - цікаво, вони призначені саме для вас! Зараз ви будете чаклувати над своїм тілом, щоб зробити його гнучким, струнким та витонченим»
10	<p><i>Комплекс загально-розвивальних вправ з гімнастичними палицями:</i></p> <p>1. Потягування В. п. — о. с., палиця в руках хватом зверху на ширині плечей. 1 — піднятися на носки, руки вгору; 2 — опуститися на всю ступню, палиця за голову; 3 — піднятися на носки, руки вгору; 4 — в. п.</p> <p>2. Напівприсідання з поворотами палиц В. п. — 0 . с., руки зігнуті перед грудьми. 1 — напівприсідання, руки випрямити з одночасним поворотом палиці ліворуч; 2 — в. п.; 3 — 4 — те саме, праворуч</p> <p>3. Нахили праворуч — ліворуч. В. п. — палиця горизонтально вгорі. 1 — стійка на лівій нозі, праву вбік на носок, нахил вправо; 2 — в. п.; 3 — 4 — те саме, ліворуч</p> <p>4. Нахили з поворотами праворуч-ліворуч</p>	<p>6 — 8 разів</p> <p>6 — 8 разів</p> <p>6 — 8 разів</p>	<p>Під музичний супровід</p> <p>3 максимальною амплітудою прогнутися і подивитися на палицю</p> <p>Зберігати рівновагу, нахили виконувати у лицьовій площині, плечі вбік не повертати Під час нахилу голову не опускати, а ноги не згинати у колінних суглобах</p> <p>Прогнувшись</p>	<p>Приспали триголову собаку. «Нагадую! У нашій школі «Магії та Чаклунства» відбуватимуться змагання між факультетами. За успіхи буду давати вам бали, а за порушення і поразки — знімати їх»</p>

<p>В. п. — ноги нарізно, палиця притиснута за спиною на згинах ліктьових суглобів. 1 — повернути тулуб ліворуч; 2 — нахил вперед; 3 — випрямитися; 4 — повернути тулуб у в. п.; 5 — 8 — те саме праворуч</p>	<p>6 — 8 разів</p>	<p>Голову повернути ліворуч Нахили виконувати енергійно, не згинаючи колін, випростовуючись, прийняти вертикальне положення, розправити плечі</p>	
<p>5. Нахили вперед— назад В. п. — те саме. 1 — 3 – три пружних нахили тулуба вперед; 4 — в. п.; 5 — 7 - три пружних нахили тулуба назад; 8 — в. п.</p>	<p>6 — 8 разів</p>		
<p>6. Присідання з нахилами В. п. — о. с., палиця внизу, хват на ширині плечей. 1 — присідання, палицю покласти на підлогу; 2 — в.п.; 3 — нахил, взяти палицю; 4 — в. п.</p>	<p>6 — 8 разів</p>		
<p>7. Махи В. п. — о. с., палиця вертикально спереду на підлозі. 1 — стійка на лівій нозі, праву відвести назад вправо; 2 — в. п.; 3 — стійка на правій нозі, ліву відвести назад-вліво; 4 — в. п.</p>	<p>6 — 8 разів</p>	<p>Мах ногою виконувати з широкою амплітудою, ногу тримати прямою з відтягнутим носком, зберігаючи вертикальне положення Руки в ліктях не згинати</p>	
<p>8. Стрибки у випаді В. п. — випад правою, руки вперед. 1 — 2 — два пружних рухи у випаді правою; 3 — 4 — два пружних рухи у випаді лівою;</p>	<p>6 — 8 разів</p>	<p>Не випускати палицю з рук</p>	

	<p>5 — 8 — чотири стрибки, змінюючи положення ніг у випаді</p> <p>9. Переступання В. п. — о. с., палиця внизу. 1 — переступити правою через палицю вперед; 2 — переступити лівою; 3 — 4 — те саме, в зворотному напрямку</p> <p>10 . Переведення палиці В. п. — о. с. 1 — 2 — повільно перевести палицю назад за спину; 3 — 4 — перевести палицю із-за спини у в. п.</p>	<p>6 — 8 разів</p> <p>6 — 8 разів</p>	<p>Дотримуватися правильної постави</p>	
11	Ідучи, покласти палиці та вишикуватися перед і. гімнастичними матами	15 с	Праве плече вперед	
II. Основна частина (25 хв)				
1	Підготовчі вправи: • перекид вперед у групуванні; • два послідовних перекиди вперед	2 хв	Поточний метод. Використати дидактичний матеріал	Одне з найпростіших мистецтв магії — лібітація (здатність заставляти предмети літати), а ми почнемо з найпростіших гімнастичних вправ. «Левіосо!»
2	<i>Естафета «Перекомитопле».</i> Перший учасник виконує два послідовних перекиди вперед у групуванні та пролазить через гімнастичний обруч, повертається і передає естафету наступному	3 хв	Змагальний метод. Звернути увагу на правила техніки безпеки	«Швидше швидше! Щоб випередити лорда Волдеморта!»
3	Підготовчі вправи: «жабка»; «міст»	2 хв	Поточним методом. Використати дидактичний матеріал	
4	<i>Естафета «Акробати»</i> Вправа виконується парами, перший учасник робить два перекочування	3 хв	Організувати змагання між командами, стежачи за правильністю та	«Тихо! Троль в підземеллі! Ніякого Крику, ніякої паніки!

	з боку на бік впоперек мату і міст, а другий пролазить під утвореним мостом і робить вправу першого учасника. Усього виконується два мости. Потім обидва учасники пролазять через гімнастичний обруч і біжать до своєї команди, передаючи естафету		порядком виконання вправ	Один створює перешкоду і пропускає Герм іону»
5	<i>Естафета «Тунель - сніч».</i> Усі гравці команди, окрім першого й останнього, знаходяться у в. п. — лежачи на животі. За командою першого «Сніч!» всі гравці, підводячись на руках, набувають положення трикутника. У цей час перший гравець котить м'яч останньому, який, зловивши м'яч, оббігає колону і виконує роль першого, а перший набуває в. п. Гра триває доти, доки всі гравці не побувають у ролі першого й останнього	3 хв	Змагальний метод. Звернути увагу на правила техніки безпеки	«Яка улюблена спортивна гра усіх чарівників? Квідіч! Ми візьмемо золотий сніч, хто спіймає і принесе до своїх перший — той переможець»
6	<i>Естафета «Шахова партія».</i> Учасник біжить до гімнастичної лави, проповзає по ній на животі за допомогою ру к. Добігає до шахової дошки, ставить одну фігуру так, як вони мають стояти на початку шахової партії. На зворотному шляху біжить по прямій і передає естафету наступному учаснику по команді	3 хв	Оцінюється швидкість виконання і правильність розміщення фігур на шаховій дошці	«Гратимемо в шахи, як Рон. Щоб пройти - треба виграти»
7	Комплекс вправ з і степ-аеробіки(П — права, Л — ліва	8 хв	Звернути увагу на правила техніки безпеки і правильне дихання (на підйомі — вдих, опускання з платформи — видих)	«Переходимо до виконання вправ на платформах 9 3Д- Включили музику - приспали Пушка. Не забудьте! Ви —

				чарівники! Великі чарівники! Не ведіть себе, як маги»
8	<p>1. Простий крок В. п. — о. с., на відстані 10— 15 см від платформи. Крокувати на місці</p> <p>2. Базовий крок— основний Підхід — спереду. В. п. — ноги нарізно, руки на пояс. Цикл — 4 рахунки. 1 — П вгору; 2 — Л вгору; 3 — П вниз; 4 — Л вниз</p> <p>3. Крок ноги нарізно-основний . Підхід — спереду. В. п. — те саме. Цикл — 4 рахунки. 1 — П вгору-нарізно, П руку в сторону-вгору; 2 — Л вгору-нарізно, Л руку в сторону-вгору; 3 — 4 - П, Л вниз, руки на пояс</p> <p>4. Крок з прогинами тулуба-основний. Підхід спереду. Цикл — 8 рахунків. В. п. — о. с., руки на пояс. 1— Г—,П вгору; 2 — Л вгору; 3 — напівприсідання, округляючи спину, лікті вперед, нахил голови вперед; 4 — в. п.; 5 — П вниз; 6 — Л вниз; 7— напівприсідання, прогин тулуба назад, лікті назад, голову прямо; 8 — в. п.</p>	<p>20с</p> <p>8 повторень</p> <p>8 повторень</p> <p>8 повторень</p> <p>8 повторень</p>	<p>Плечі розправити, трохи підняти підборіддя. Звернути увагу на положення правильної постави</p> <p>Під час кроків робити вдих, під час напівприсідань — видих</p>	

	<p>5. Дотик вгорі і внизу — основний. Підхід — з краю. В. п. — те саме. Цикл — 4 рахунки. 1 — П вгору; 2 — Л дотик вгорі; 3 — Л вниз; 4 — П дотик внизу</p> <p>6. Крок з підйомом коліна — основний Підхід — спереду. В. п. — ноги нарізно, руки на пояс. Цикл — 4 рахунки, і — П вгору по діагоналі; 2 — Л коліно вгору; 3 — Л вниз; 4 — ГІ вниз</p> <p>7. Випади назад — поперемінний крок. Підхід спереду.</p> <p>8. п. — ноги нарізно, руки на пояс. Цикл — 8 рахунків. І — ГІ вгору; 2 — Л вгору; 3 — П вниз; 4 — Л вниз-назад, випад; 5 — Л вгору; 6 — ГІ вгору;</p>	<p>8 повторень</p> <p>8 повторень</p> <p>8 повторень</p> <p>8 повторень</p>		
III. Заключна частина (5 хв)				
1	<p><i>Вправи для зниження навантаження.</i></p> <p><i>1. Поза «Риби»</i> В. п. — лежачи на спині, притулити долоні до крижів. 1 — 2 — вигнути грудну клітку вгору, вдих; 3 — 7 — затримати повітря; 8 — повернутися у в. п., повільний видих</p> <p><i>2. Поза «Лук»</i> В. п. — лежачи на животі. 1 — 2 — зігнути ноги в колінах, обхопити руками ноги за гомілки. Прогнутися максимально</p>	<p>2 хв 3 -4 рази</p> <p>3 -4 рази</p>	<p>Таз не відривати від підлоги</p> <p>Намагатися перебувати у позі «лука» якомога довше.</p> <p>Ця поза сприяє</p>	<p>«Диявольські сільця вас відпустять, коли ви розслабитесь — наука травологія»</p>

	назад, вдих; 3 — 7 — затримати повітря та зробити кілька погойдувань вперед-назад; 8 — відпустити ноги, видих, повернутися у в. п. 3. Вправа на розслаблення. В. п. — лежачи на спині. По черзі піднімання та опускання прямих рук і ніг	6 -8 разів	зміцненню хребта, розвиває його стійкість, зміцнює всі нервові центри, активізує залози, скорочує м'язи, запобігає ожирінню. Поза «лука» чудовий засіб проти будь-якої втоми. Вправу виконувати повільно під музичний супровід.	
2	Підбиття підсумку уроку	1 хв 30 с	Відзначити кращих учнів, дати рекомендації тим, хто відстає. Нагородити команду - переможця	«Серед вас є містер Потгер! Герміона! Рон! Та інші герої- чарівники. Кубок переможця отримує команда ...»
3	Вимірювання ЧСС за 10 с	30 с	Визначити ступінь відновлення	
4	Домашнє завдання (див. додаток)	30 с	Виконання вправ для розвитку різних фізичних якостей за індивідуальними картками	«Совина пошта». «Нагадую! Неповнолітнім чаклунам забороняється вдаватися до магії за межами школи!»
5	Організований вихід із зали		Черговому навести порядок у спортивному залі	

Додаток

Картка 1 (для розвитку гнучкості)

1. Нахил тулуба вперед з положення сидячи, руки вперед (коліна не згинати).
2. Акробатична вправа «міст».

Картка 2 (для розвитку гнучкості)

1. Акробатична вправа «міст».
2. Із положення стоячи біля опори махи ногою вперед - назад з максимальною амплітудою.

Картка 3 (для розвитку швидкісно-силових якостей)

Стрибки у довжину з місця (10 - 12 разів щодня)

Картка 4 (для розвитку координації рухів)

Комплекс загально-розвивальних вправ з гімнастичними палицями, вивчених на уроці.

Картка 5 (для розвитку сили)

Згинання та розгинання рук в упорі лежачи:

- дівчата: від гімнастичної лави 1 2 - 1 5 разів;
- хлопці: від підлоги 1 5 - 2 0 разів.

Картка 6 (для розвитку спритності)

Стрибки на скакалці:

- дівчата: 2х100 разів;
- хлопці: 2х80 разів

РОЗШИРЕНИЙ ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

«Педагогічна майстерність учителя фізичної культури»

(за В. Сидоренко)

для виконання самостійних робіт

А

Авторитет (від лат. *autoritas* - влада, вплив) - загально визнаний вплив окремої людини або колективу, організацій у різних сферах суспільного життя.

Авторитет - визнання значущості, престижності певної посади, відповідності особи, яка її обіймає.

Авторитет учителя - загально визнана учнями та їхніми батьками значущість достоїнств учителя й заснована на ньому сила його виховного впливу на дітей. До таких достоїнств належать висока духовність, культура, інтелігентність, ерудиція, високі моральні якості, педагогічна майстерність.

Активізація процесу навчання - удосконалення методів та організаційних форм фізичного виховання учнів, яке забезпечує активну й самостійну діяльність школярів у всіх ланках навчального процесу.

Альтернативне навчання - процес спрямований на більш широке задоволення потреб учнів шляхом індивідуального добору нетрадиційних навчальних закладів, змісту, форм і методів освіти на протипагу офіційній загальноосвітній школі. Поняття альтернативного навчання може бути досить широким і включати приватні та авторські школи, школи зі спеціалізованим нахилом (мистецтво, природничі науки, мови, математика тощо), школи для серйозно мотивованих учнів, школи для обдарованих, школи для малоздібних, школи з акцентом на основні предмети і школи для учнів, які відрізняються озлобленістю і деструктивністю.

В

Вербальний (від лат. *verbum* - слово) - словесний, мовний, усний.

Види педагогічних конфліктів:

- 1) конфлікти діяльності, що виникають у ході виконання учнями навчальних завдань;
- 2) конфлікти поведінки, учинків, що виникають з приводу порушення учнем правил поведінки в школі, на уроках, поза школою;
- 3) конфлікти стосунків, що виникають в емоційно-особистих стосунках учнів і вчителів.

Вирішення конфлікту - відновлення нормального спілкування між партнерами за спілкуванням.

Г

Геніальність (від лат. *genius* - притаманний генієві, плідний) - особистісна характеристика людини, найвищий ступінь її обдарованості, таланту.

Геній (від лат. *genius* - геній, дух) - людина, якій притаманна найвища творча обдарованість - геніальність.

Гуманізація освіти:

- 1) центральна складова нового педагогічного мислення, яка передбачає перегляд, переоцінку виховних компонентів педагогічного процесу у світлі їхньої людинотворчої думки;
- 2) гуманістичний напрям у педагогіці, олюднення, утвердження особистості як найвищої соціальної цінності, прагнення виховувати людину з усіма атрибутами, що належать феномену людства.

Д

Діяльність - це система взаємодії суб'єкта зі світом, що постійно змінюється, і в процесі якої формується, втілюється в об'єкті психічний образ і реалізуються відносини суб'єкта.

Дидактичні ігри - це різновид пізнавальних, спеціально створених дорослими чи успадкованих від попередніх поколінь ігор, що

використовуються в навчальному процесі під безпосереднім керівництвом педагога. До дидактичних ігор належать настільно друковані, словесні ігри, загадки, шаради, ребуси, головоломки, ігри-забави, сюжетно-дидактичні та ділові ігри, їхня головна особливість - наявність, крім ігрової (для вихованців), чітко визначеної дидактичної мети (для вчителя), регламентування ігрової діяльності спеціально-визначеними правилами. Ігровий задум та ігрові дії допоможуть зберегти високу активність і самостійність дітей, наповнити навчання радісними, позитивними інтелектуальними емоціями.

Динамізм особистості - професійно-педагогічна, риса особистості вчителя, що характеризує його «вміння володіти іншими»; здатність учителя активно впливати на учня.

Динамізм особистості вчителя - здатність активно, впливати на учнів, володіти їхньою увагою, що забезпечується багатством внутрішньої енергії, ініціативності, гнучкості, різноманітності впливів.

Динаміка конфлікту - складається із 3-ох фаз:

- 1 - нарощування;
- 2 - реалізація;
- 3 - затухання.

Для блокування конфлікту необхідно перевести його з площини комунікативної взаємодії у площину предметної взаємодії.

Е

Еврика (з гр. «знайшов») - раптове знаходження нової ідеї, рішення.

Евристика (від гр. знаходжу, відкриваю) - спеціальні методи розв'язання задач (евристичні, методи), які звичайно протиставляються формальним методам розв'язування, що спираються на точні математичні моделі.

Евристичні методи навчання - це система евристичних правил діяльності педагога (методи викладання) та діяльність учня (методи

навчання), яка сприяє розвитку інтуїтивних процедур діяльності учнів у розв'язанні творчих задач.

Емпатія (з гр. співпереживання) - розуміння людиною емоційного стану іншої людини, співпереживання і відповідний вияв свого розуміння цих почуттів.

Емпатійна культура - сукупність знань, переконань, умінь і навичок, які характеризують здатність однієї людини підтримувати почуття іншої таким чином, щоб у процесі співпереживання дане почуття від його змісту, форми, часу, необхідності, ставало глибшим, доцільнішим або нейтралізувалося.

Ж

Жести (від лат. gesta - діяння) :

1) виражальні рухи рук, пальців. Жести використовуються як Допоміжний засіб спілкування людей;

2) рухи тіла (переважно, рух), якими супроводжується мова для надання їй більшості виразності.

І

Ідентифікація (від лат. identicus - тотожній і (ас і о - роблю) - прийом наукового пізнання, при якому встановлюється тотожність, подібність об'єктів завдяки спільності певних рис, ознак. Ідентифікація тісно пов'язана з моделюванням як методом пізнання.

Імідж педагогічний (з англ. image) - професійний образ, який створює вчитель відповідно до його уявлень про зовнішній вигляд, поведінку і характер діяльності в заданій ситуації.

Імпровізація педагогічна (від лат. improviso - несподіваний, раптовий) - діяльність учителя чи вихователя, що здійснюється в ході педагогічного спілкування без попереднього обдумування.

Індивідуальний стиль діяльності:

1) усталене поєднання особливостей виконання різних видів діяльності однією й тією ж людиною.

Індивідуальний стиль дає змогу людям з різними індивідуально-типологічними особливостями нервової системи, різною структурою здібностей, темпераменту й характеру досягати однакової ефективності у виконанні тієї чи іншої діяльності різними засобами;

2) це обумовлена типологічними особливостями стійка система засобів, що складається в людини, яка намагається якнайкраще здійснити дану діяльність.

Індивідуально-своєрідна система психологічних засобів, до яких свідомо чи стихійно звертається людина в цілях урівноваження своєї індивідуальності з предметними зовнішніми умовами діяльності.

Інноваційний процес - це комплексна діяльність зі створення, освоєння, використання і розповсюдження нововведень.

Інновація (лат. in - в, novus - новий):

1) нововведення, цілеспрямовані зміни, що вносять у середовище нові стабільні елементи, котрі призводять до переходу системи з одного стану в інший;

2) нововведення у педагогічній системі, що покращують перебіг і результати навчально-виховного процесу.

Інтегроване навчання - комплексне навчання - метод навчання, який припускає, що викладач, за можливості, чітко визначає реакції, поняття, ідеї та навички, які мають бути засвоєні учнем, а потім за допомогою багатостороннього підходу допомагає учневі спрямувати власну діяльність на досягнення цих цілей. При цьому учень може діяти у власному темпі, заповнюючи прогалини у своїх знаннях або пропускаючи те, що вже засвоєно.

Інтелект:

1) система психічних процесів, що забезпечує реалізацію здатності людини оцінювати ситуацію, приймати рішення і регулювати поведінку;

2) (від лат. intellectus - розум, глузд) розумові здібності людини.

Інтуїція:

1) це прихований, несвідомий першопринцип творчості (З. Фрейд), стихійне, безпосереднє почуття, яке засноване на попередньому досвіді і підказує правильне розуміння, здатність осягати істину безпосереднім шляхом, без доведення;

2) (від лат. *intuito*, від *intueor* - уважно дивлюся) - процес безпосереднього одержання знання за допомогою цілісного охоплення проблемної ситуації без його деструктивного виведення й доведення.

К

Комунікабельність (від лат. *communico* - з'єдную, повідомляю) – риса особистості, здатність її до спілкування з іншими людьми, товариськість.

Комунікація (від лат. *communico* - спілкуюся, роблю загальним) - фундаментальна ознака людської культури, яка полягає в інтенсивному взаємоспілкуванні людей на основі обміну різного роду інформацією.

Конфлікт - зіткнення особистостей, їхніх ідей, інтересів, потреб, оцінок, рівня прагнень, а також якнайвище загострення протиріч, що пов'язані з гострим емоційним переживанням.

Конфліктна ситуація - стан загострення суперечностей у соціальній групі, колективі.

Конфлікти поведінки (учинків) - виникають з приводу порушення учнем правил поведінки у школі та поза нею.

Конфлікти стосунків - виникають у сфері емоційно-особистих стосунків учнів і вчителів, у сферах спілкування у процесі педагогічної діяльності.

Кульмінація творчого процесу - момент відкриття, що містить підсвідому, інтуїтивну роботу психіки і напругу пошукового мислення, її багатство емоцій та переживань.

Креативність (з англ. *creation* - створення) - сутність якостей психіки, що забезпечують продуктивні перетворення в діяльності особи, а також засоби до створення якісно нового.

Культура мови - дотримання усталених норм вимови, слово та форма вживання й побудови фраз.

Л

Ліворукість - переважне використання лівої руки при виконанні життєво важливих, практичних дій, буває природна і вимушена.

М

Майстерність - це комплекс якостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності.

Мета - діяльність учителя по рефлексивному управлінню діяльності учнів.

Метод занурення - це метод із застосуванням елементів релаксації, навіювання та гри; навчання методом занурення - (сугестопедія) знімає з викладача відповідальність за виставлення оцінок, основний акцент припадає на переконання, тому головним знаряддям учителя є слово.

Метод інциденту - спрямований на подолання вікової та особистої інерційності та вироблення адекватних способів поведінки у стресових ситуаціях: у момент дефіциту інформації, часу, в аварійних обставинах.

Метод конкретної ситуації - розвиває в учнів здібності до аналізу нетрадиційних задач та вміння формулювати задачу самостійно, стимулює звернення до літературних джерел, консультацій, підсилює потяг до набуття додаткових теоретичних знань.

Метод навчання - це знаряддя праці в руках учителя, необхідні для передачі учням знань, умінь, навичок щодо розвитку фізичних якостей.

Метод тренування - чуйності або сенситивний метод (чи метод програвання ролей) формує вміння керувати стилем своєї поведінки за рахунок усвідомлення того, як вона сприймається оточенням, розвиває певні особистісні якості.

Н

Навіювання, сугестія :

1) у широкому розумінні - будь-який психічний вплив однієї людини на іншу (прохання, наказ, порада), внаслідок якого в людини, яка зазнає навіювання, усупереч (а іноді й проти) її волі та свідомості виникають певні уявлення, судження, учинки;

2) спосіб педагогічного спілкування, що тісно взаємодіє з переконанням, характеризується як передача психічного стану вчителя учням, вплив на їхній емоційно-чуттєвий рівень свідомості.

Нагннення - особливий стан людини, що характеризується піднесенням його творчих сил, активізацією всіх психічних процесів.

Нейрофізіологічний механізм творчості - це детектори новизни (так звані), які вловлюють саме факт новизни як у зовнішньому, так і у внутрішньому світі.

Новаторство (від лат. novator - оновлений - вияв ініціативи, творення нового в науці, мистецтві). Новаторство як специфічний вид діяльності, у ході якого досягається вихід за межі існуючого, творення нових зразків матеріальної та духовної культури. Виникнення задуму; суперечливий процес творення нового, апробація його, впровадження і масовість, психічні феномени, які діють при цьому, - усе це є об'єктом вивчення психології творчої діяльності.

Новаторський педагогічний досвід - шляхи, засоби, методи виховної діяльності педагога, що становлять цілісну систему роботи, яка забезпечує психологічні умови для активної життєвої діяльності вихованців, їхній творчий розвиток, формування кожного учня як особистості. Створена система відрізняється новизною, оригінальністю та високою результативністю.

О

Обдарованість:

1) високий рівень задатків, схильностей. Обдарованість є результатом і свідченням високого рівня інтелектуального розвитку. Існує загальна і спеціальна обдарованість. Обдарованість виявляється в

конкретних психічних процесах. Розрізняють моторну, сенсорну, перцептивну, інтелектуальну обдарованість тощо. Обдарованість є сплавом природженого і набутого досвіду;

2) індивідуальна потенціальна своєрідність задатків людини, завдяки яким вона може досягти значних успіхів у певній галузі діяльності.

Обдаровані діти - діти, в яких у ранньому віці виявляються здібності до виконання певних видів діяльності.

Особистість учителя - специфічне утворення, що є результатом функціонування системи професійно-значущих стосунків, у які він вступає у період шкільної, а потім вищої освіти, а також у ході всієї наступної фахової життєдіяльності.

Оригінальність (від лат. *originilis* - первісний, природжений) - морально-психологічна риса особистості, означає її несхожість на інших, неповторність, самобутність духовного світу.

Осяяння - психічний стан високої орієнтованості на відкриття, раптове прозріння, розв'язання наукової, технічної чи художньо-творчої проблеми. Осяяння не завжди до кінця усвідомлене, найчастіше воно виникає на ґрунті передчуттів, інтуїції. Осяяння є таким психічним станом, коли на основі великого досвіду людина відкриває те, що осягається розумом унаслідок тривалих пошуків, узагальнення пізнання і практики.

II

Пантоміма - виражальні рухи тіла людини.

Пантоміміка - немовний засіб, прийом професійного спілкування, форма організації поведінки вчителя у процесі педагогічної взаємодії з учнями (зовнішній аспект). Невербальна поведінка вчителя за допомогою пантоміміки відбиває його думки, емоційний стан, настрій за допомогою м'язів обличчя, рухів тіла, жестів, пози, ходи.

Педагогічна діагностика - комплекс методів, прийомів, правил і засобів педагогів для виміру динаміки процесів і результатів виховної роботи.

Педагогічна діяльність - це взаємодія між учителем та учнем (або колективом учнів), при якій та в результаті якої відбувається розвиток як учнів, так і вчителя.

Педагогічна емпатія - здатність вчителя до емоційної ідентифікації себе з учнем, уміння співпереживати дітям, віддзеркалювати у власній психіці їхні радощі та смутки, проблеми та інтереси, виявляти можливість поставити себе на місце інших.

Педагогічна імпровізація:

- 1) творче використання особистих і професійних рис в організації навчально-виховного процесу;
- 2) знаходження нового, неочікуваного задуму чи рішення («осаяння») та його миттєве втілення.

Педагогічна інноватика - сфера науки, що вивчає процеси розвитку школи, пов'язані зі створенням нової практики освіти.

Педагогічна інновація:

- 1) результат (продукт) процесу створення нового, що відповідно оновлює педагогічну теорію і практику, оптимізуючи досягнення поставленої перед суспільством освітньої мети;
- 2) новий підхід до організації народної освіти, пов'язаний з вимогами економічного, соціального, політичного та культурного життя народу, і реформування на цій основі теоретико-методологічних засад, концептуальних підходів, структури, створення оригінальних технологій навчання і виховання, методів управління, впровадження у практику наукових досягнень і поширення передового досвіду.

Педагогічна інтуїція:

- 1) специфічна здатність учителя передбачати нахили, поведінку, учинки дитини за певних умов у відповідному середовищі, неможлива без

значного досвіду, творчості, глибоких знань учителя про дитину та світ, що її оточує;

2) здатність учителя здобувати істину шляхом її безпосереднього розгляду за допомогою доказів;

3) один із рівнів передбачення (уміння генерувати нові оригінальні ідеї). Характерна для більшості. Результат - педагогічний винахід;

4) здатність приймати педагогічне рішення без розгорнутого усвідомлення аналізу;

5) фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості учнів і колективу, які враховує вчитель, добираючи способи впливу, стимулюючи розвиток особистості.

Педагогічна креативність - внутрішня передумова творчої педагогічної діяльності, що полягає у творчій активності вчителя і не стимулюється ззовні.

Педагогічна культура:

1) сутнісна характеристика особи вчителя, що відображає динамічну систему професійних цінностей діяльності та поведінки викладача;

2) предметно-ціннісна форма освоювально-перетворювальної діяльності, в якій відображається історично визначений рівень розвитку суспільства і людини, породжується і утверджується людський сенс буття .

Педагогічна майстерність:

1) комплекс властивостей особистості, що забезпечують високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності;

2) характеристика високого рівня педагогічної діяльності;

3) сукупність певних якостей особистості вчителя, які обумовлені високим рівнем його психолого-педагогічної підготовленості, здатністю оптимально вирішувати педагогічні задачі;

4) доведена до вищого ступеня досконалості навчальна та виховна вправність, що відбиває особливу відточеність методів і прийомів

застосування психолого-педагогічної теорії на практиці, завдяки чому забезпечується високий рівень ефективності навчально-виховного процесу;

5) фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості учнів і колективу, які враховує вчитель, добираючи способи впливу, стимулюючи розвиток особистості.

Педагогічна придатність - сукупність мінімальних психічних, психофізіологічних, соціально-особистісних якостей людини для здійснення; педагогічної діяльності.

Педагогічна рефлексія - усвідомлення співрозмовником того, як він сприймається партнером зі спілкування; процес дзеркального відображення один одного, зміст якого полягає у відтворенні внутрішнього світу партнера, де одночасно відтворюється і свій внутрішній світ.

Педагогічна ситуація :

1) фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості учнів і колективу, які враховує вчитель, добираючи способи впливу, стимулюючи розвиток особистості;

2) конфлікт, який порушує систему взаємовідносин між учителем та учнем.

Педагогічна спостережливість:

1) уміння усвідомити, визначити можливі ускладнення при зустрічі з учнями, а також у процесі безпосереднього спілкування з метою запобігання чи нейтралізації небажаних учинків учнів;

2) розуміння вчителем суті за зовнішніми незначними ознаками, проникнення у внутрішній світ учня за нюансами його поведінки.

Педагогічна творчість (як новація) - пошук і знаходження принципово нових, раніше відсутніх і не описаних задач, засобів і

способів праці (це знахідки і педагогічні винаходи, які можуть бути локальними - стосуватися окремих методів, форм чи системи - призводити до усвідомлення нових високоефективних систем навчання та виховання); у широкому розумінні слова «відкриття» учителем відомих у науці й досвіді співвідношення методів, прийомів і умов їхнього застосування, бачення деяких варіантів вирішення однієї задачі, оновлення відомого відповідно з новими вимогами.

Педагогічна творчість:

- 1) оригінальний високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання і навчання;
- 2) діяльність, що породжує дещо якісно нове і відрізняється неповторністю, оригінальністю й суспільно-історичною унікальністю;
- 3) діяльність, яка спрямована на постійне вирішення цілої низки навчально-виховних задач в обставинах, що змінюються, під час якої педагог виробляє і втілює у спілкуванні з дітьми оптимальні, органічні для даної педагогічної індивідуальності не стандартизовані педагогічні рішення, опосередковані особливостями об'єкта-суб'єкта педагогічного впливу.

Педагогічна техніка - сукупність мовних і немовних засобів і прийомів професійного спілкування, форм організації поведінки вчителя у процесі педагогічної взаємодії з учнями.

Педагогічна технологія - напрям у зарубіжній педагогіці, який ставить за мету підвищити ефективність освітнього процесу, гарантувати досягнення учнями запланованих результатів навчання.

Педагогічне мислення - вияв зовні прихованих ознак і властивостей педагогічної ситуації, розпізнавання у процесі порівняння та класифікації причинно-наслідкових зв'язків, прийняття педагогічних рішень.

Педагогічне покликання - вищий рівень професійно-педагогічної спрямованості. Яскраво виражене позитивне емоційне ставлення особистості до педагогічної професії.

Педагогічне спілкування:

1) форма навчальної взаємодії, співробітництва вчителя та учнів, передавання суспільного та професійного досвіду (знань, умінь, навичок) від учителя учням;

2) професійне спілкування викладача з учнями на уроці чи поза ним (у процесі навчання й виховання), що має певні педагогічні функції і спрямоване (якщо воно повноцінне й оптимальне) на створення благодатного психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію навчальної діяльності і відносин між педагогом та учнями і всередині учнівського колективу;

3) взаємодія педагога і вихованців з метою обміну інформацією та виховного впливу на них. Це цілеспрямований творчий процес, у ході котрого створюються умови для вирішення завдань виховання, освіти і розвитку учнів.

Педагогічні здібності:

1) сукупність психічних рис особистості, необхідних для успішного оволодіння педагогічною діяльністю, її ефективного здійснення;

2) елементи структури педагогічної майстерності - здатності до педагогічної діяльності. Вказуються особливості перебігу психічних процесів, що сприяють успішності педагогічної діяльності;

3) уміння вчителя прогнозувати поведінку учня на основі постійно отримуваної інформації про нього, уміння аналізувати інформацію, яку сприймає учень, а також бачити засоби просування учнів до заданого рівня навченості;

4) стійкі індивідуально- психічні особливості людини, що сприяють успішному виконанню педагогічної діяльності та полягають у специфічній чуйності до об'єкта, засобів, умов педагогічної праці та

здатності до створення продуктивних моделей формування шуканих рис та формування особистості;

5) здібності вчителя, які характеризують його як особистість із високим рівнем педагогічної креативності (див. Креативність), відповідним рівнем знань предмета, набутими психолого-педагогічними знаннями, вміннями, навичками.

Педагогічні уміння - це набута людиною здатність на основі знань і навичок виконувати певні види діяльності у змінних умовах... не механічна комбінація навичок, а кожен раз новий «сплав» знань, навичок, цілеспрямованості і творчих можливостей учителя.

Педагогічний досвід:

1) сукупність знань, умінь і навичок, які набуває вчитель у процесі практичної навчально-виховної роботи, основи педагогічної майстерності вчителя; одне з важливих джерел розвитку педагогічної науки;

2) ідеалізація реального педагогічного процесу: абстрагування від випадкових, неістотних елементів і конкретних умов педагогічної діяльності, що набуваються вчителем у процесі практичної навчально-виховної діяльності;

3) учитель на основі аналізу свого досвіду, конкретних умов своєї педагогічної діяльності вносить корективи у свою роботу, удосконалює, модернізує деякі елементи наявних рекомендацій, методик, досвіду відповідно до нових знань. У зв'язку зі створенням сприятливих умов для розвитку педагогічної творчості вчителів і підвищення на цій основі результативності навчально-виховного процесу, створюються нові ідеї, а також використовуються напрацювання досвідчених педагогів для керівництва творчими процесами: оволодіння алгоритмами творчого процесу й побудова відповідних моделей різноманітних творчих вирішень і найсприятливіших умов для творчої діяльності педагогів, самореалізації особистості учня.

Педагогічний імідж:

1) індивідуальна манера поведінки, яка формується на професійно-особистих якостях і допомагає забезпечити емоційний контакт та ефективно засвоєння пізнавальної інформації учнями;

2) полісемантична категорія, що характеризує стиль педагогічної діяльності, спілкування, вміння індивідуалізувати свій образ, надавати йому виразності, презентувати свою особистість через свідоме оволодіння спеціальними технологіями формування образу власного «я»

Педагогічний потенціал виховання - мета виховання, здійснювана відповідними виховними засобами.

Педагогічний талант - відображається через почуття, в основі якого лежить інтерес до людей, любов до них, вміння віднайти психологічну гармонію з кожним вихованцем. Найкращий педагог - той, хто все обмірковував, організовував, передбачив так, що його роль на уроці непомітна, а діти творчо, із захопленням працюють. Найважливіше вміння педагога - вміння швидко і легко створювати в собі стійку домінанту педагогічної зосередженості, здатність швидко і легко захоплювати свою увагу об'єктами педагогічного життя; учитель на уроці не має права чекати, коли прийде натхнення, він повинен створювати його, викликати його в собі, коли необхідно

Переконання:

1) метод виховання, який передбачає цілеспрямований вплив на свідомість вихованця з метою формування в нього позитивних морально-психологічних рис, спонукання до суспільно корисної діяльності або подолання негативної поведінки;

2) спосіб професійно-педагогічного спілкування, комунікативний вплив на свідомість учнів, результат педагогічної взаємодії знань, поглядів, форм поведінки. Одночасно це і спосіб формування поглядів учнів, що базується на аргументованості, чіткості, послідовності, упевненості повідомлень;

3) комунікативний вплив на свідомість учнів, результат педагогічної взаємодії знань, поглядів, норм поведінки і одночасно спосіб формування поглядів учнів; будується на аргументованості, чіткості, послідовності, упевненості.

Перцепція (від лат. perceptio - сприймання) - відображення речей та явищ у свідомості людини за допомогою органів чуття.

Поліфункціональність педагогічного спілкування - охоплення різних сторін взаємин учителя й учнів і стимуляція пізнавальної активності учнів, мотивація пізнання свого предмета, установлення статусно-рольових відносин як нормативних.

Покликання - життєве призначення і спрямування людини, що надає доцільності, осмислення й перспективності її діяльності.

Проблемна ситуація - ситуація, для оволодіння якою окремих суб'єкт (або колектив) має знайти та застосувати нові для себе знання і способи дій.

Професійно-педагогічна компетентність - поінформованість учителя про знання, уміння, навички та їхні нормативні ознаки, які необхідні для його праці; знання психолого-педагогічних основ реальної педагогічної діяльності відповідно до її нормативних еталонів.

Професійно-педагогічна спрямованість особистості вчителя - сукупність стійких мотивів педагогічної діяльності, установок учителя, відносно незалежних від ситуації.

Професійно-педагогічне спілкування - система (прийоми і навички) органічної соціально-психологічної взаємодії педагога і вихованців, змістом якої є обмін інформацією, здійснення виховного впливу, організація взаємовідносин за допомогою комунікативних засобів.

Професіограма:

1) перелік і опис загально трудових і спеціальних умінь і навичок, необхідних для успішного виконання певної професійної діяльності. На базі професіограми визначається професійна придатність;

2) технологія вивчення вимог, які ставить професія до особистісних якостей, психічних здібностей, психолого-фізичних можливостей людини.

Професіоналізм особистості вчителя - полягає у здатності розрахувати перебіг педагогічних процесів, передбачити їхні наслідки, спираючись на знання загальних умов і конкретних причин.

Психологічна культура вчителя - система антропологічних, психологічних знань, умінь і навичок учителя, його особлива здатність розуміти психіку інших людей, уміння спілкуватися з ними. Передумовами психологічної культури вчителя є його інформованість як особистості, внутрішня настроєність на виховну діяльність.

Р

Релаксація (від лат. relaxation - зменшення, ослаблення), - перехід системи у стан рівноваги, розслаблення. Релаксація є компонентом регуляції глибинних психофізіологічних процесів, засобом зняття нервово-психічної напруги (аутогенне тренування), психогігієнічного очищення.

Репродуктивна пізнавальна діяльність - пізнавальна діяльність відтворювального виконавчого характеру за готовою інструкцією.

Рефлексія (з лат. reflexio - звернення назад):

1) усвідомлення співрозмовником-того, як він сприймається партнером зі спілкування. Це процес дзеркального відображення один одного, зміст якого полягає у відтворенні внутрішнього світу партнера, де одночасно відтворюється і свій внутрішній світ;

2) осмислення людиною передумов, закономірностей і механізмів власної діяльності, соціального й індивідуального способу існування, самоаналіз;

3) один із механізмів людського взаєморозуміння як здатності уявляти себе на місці іншої людини, подумки бачити, «програмувати» за неї ту чи іншу ситуацію.

Робоче самопочуття вчителя - внутрішній стан, необхідний для природного й органічного виконання творчого задуму вчителя.

С

Самовиховання - усвідомлювана діяльність людини, спрямована на вдосконалення самої себе, на вироблення в собі позитивних якостей, звичок і подолання негативних.

Самоконтроль - у психології один із виявів усвідомлюваної регуляції людиною власної поведінки та діяльності, з метою забезпечення відповідності їхніх результатів поставленим цілям, висунутим вимогам, нормам, правилам, зразкам.

Самоосвіта - один із напрямків самовиховання, самостійне здобуття знань, умінь, навичок.

Самооцінка - судження людини про наявність у неї тих чи інших якостей, властивостей у співвідношенні їх з певним етапом, зразком.

Самооцінка - вияв оцінного ставлення людини до себе.

Самопізнання - дослідження, пізнання самого себе. Здатність до самопізнання притаманна лише людині; здійснюється за допомогою розуму.

Саморегуляція - здатність людини керувати собою на основі сприймання й усвідомлення актів своєї поведінки та власних психічних процесів.

Самосвідомість - усвідомлення людиною себе самої як особистості: своєї діяльності як члена суспільства, стосунків з іншими людьми, рис характеру, власних дій та вчинків, їхніх мотивів, цілей, розумових, моральних, фізичних якостей тощо. Самосвідомість відзначається різноманітністю форм вияву. Такі форми, як самовідчуття, самоаналіз, самооцінка тощо, пов'язані переважно з пізнавальною стороною психічної діяльності особистості, її самоконтроль, самодисципліна тощо.

Самосвідомість учителя - комплекс уявлень учителя про себе як професіонала, формується під впливом усвідомлених педагогом норм,

моделей засвоєного досвіду складає професійне кредо вчителя, його особистісну концепцію педагогічної праці на основі самопізнання, самооцінювання, вироблення індивідуальних стратегій професійного розвитку та самовдосконалення.

Спілкування - один з універсальних способів вияву Групової форми буття людей. Спілкування є необхідним елементом групової діяльності людей.

Спілкування - дистанція - суб'єктивне підкреслювання різниці між партнерами (вікової, службової); незважаючи на позитивне ставлення до учнів, учитель тяжіє до авторитарності.

Спілкування - дружнє ставлення - стиль, коли вчитель на особистісно-позитивному ставленні до учнів (повага, інтерес) будує навчально-виховний процес.

Спілкування - загравання - стиль спілкування, коли вчитель за будь-яку ціну намагається сподобатися, отримати авторитет.

Спілкування - залякування — стиль, коли вчитель унаслідок особистої невпевненості або авторитаризму недобррозичливо ставиться до учнів (у творчому плані безперспективний).

Спілкування на основі спільної творчої діяльності - стиль спілкування, основу якого становить єдність високого професіоналізму вчителя та його етичних настанов.

Стиль спілкування - індивідуально-типологічні особливості соціально-психологічної взаємодії педагога й учнів. У стилі спілкування знаходять вираження:

- а) особливості комунікативних можливостей учнів;
- б) характер стосунків педагога і вихованців;
- в) творча індивідуальність педагога;
- г) особливості учнівського колективу.

Стиль педагогічної діяльності - інтегративна її характеристика, що відображає стиль керівництва, стиль стимулювання і когнітивний стиль учителя (викладача).

Стрес (від англ. stress - букв. - тиск, напруження):

1) емоційний стан організму; виникає в напружених обставинах у відповідь на невизначені для організму подразники;

2) комплексна психофізична реакція для організму людини, яка складає сукупність стереотипних, неспецифічних реакцій, що ведуть до фізичної та психічної активності, напруги.

Його фази:

1) реакція збудження - фаза мобілізації сил організму;

2) напруження;

3) виснаження.

Структура педагогічного конфлікту - складається із внутрішньої позиції (цілей, інтересів і мотивів) і впливає на хід конфліктної ситуації, знаходиться ніби «поза кадром», і зовнішньої позиції, що виявляється в умовній поведінці конфліктних сторін, відображає їхню точку зору, думки, пропозиції.

Структура творчого процесу - включає виникнення стану потреби, задум, його визрівання, практичне втілення рішення.

Сугестивна педагогіка - сугестопедія (з латинської мови suggestum - навіювання, нашіптування).

Т

Такт (тактовність) (від лат. tactus - дотик, дія) - почуття міри, що підказує людині найделікатнішу лінію поведінки у відношенні до когось, чогось, уміння особи вести себе належним чином, виявляючи повагу до інших, зберігаючи почуття власної гідності.

Такт педагогічний - тактовність педагогічна (від лат. tactus - дотик, відчуття, почуття) - почуття міри в застосуванні засобів педагогічного впливу на дітей. Проявляється в умінні вчителя поводитися

належним чином, просто і переконливо розмовляти з вихованцями, поважати їхню гідність, ставити розумні й педагогічно обґрунтовані вимоги. Основою педагогічного такту є глибоке знання психології дітей, індивідуальний підхід у навчанні і вихованні.

Прояв педагогічного такту - важлива умова дотримання авторитету вчителя, одне з джерел сили й ефективності його впливу на дітей.

Талант:

1) природний хист, вища здатність людини до певного виду діяльності (творчої, наукової, політичної), фізіологічні джерела таланту слід шукати у фізичній організації людини (особливості нервової системи, гостроті органів чуття, неповторному баченні світу, гнучкості пальців, тіла, швидкості реакції"). Однак як не природжена, а набута здатність людини, він формується і розвивається під впливом соціальних умов;

2) (з гр. терези) - якісно вищий рівень здібностей особистості.

Творча діяльність - діяльність, яка спрямована на вирішення протиріччя (розв'язання творчого завдання), для якої необхідні об'єктивні (соціальні, матеріальні) умови та суб'єктивні особистісні умови (знання, уміння, творчі здібності), результат якої має новизну й оригінальність, особисту та соціальну значимість, а також прогресивність.

Творча особистість :

1) індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, який уміє відкинути звичайне, шаблонне, потреба у творчості для неї - життєво необхідна, а творчий стиль діяльності - найбільш характерний; це такий тип особистості, для якої характерна стійка, високого рівня спрямованість на творчість, мотиваційно-творча активність, яка поєднується з високим рівнем творчих здібностей і дозволяє їй досягти суспільно та особистісно значимих результатів в одному чи декількох видах діяльності.

Творчий акт - умовна одиниця творчого процесу.

Творчий процес - послідовність творчих актів у мозку людини, поєднання нормативних та евристичних компонентів.

Творчі здібності - синтез якостей особистості, який характеризує ступінь їхньої відповідності.

Творчість:

1) складне і водночас комплексне явище, зумовлене всім розмаїттям соціально-психологічних і психолого - фізіологічних передумов. Вона є умовою становлення, самопізнання і розвитку особистості. Вирішальну роль у творчому процесі відіграє розумова діяльність, що органічно поєднує в собі логічне мислення й уявлення. Творчій особистості властивий ансамбль, своєрідне поєднання здібностей. У цьому - у загальних рисах психолого-педагогічна суть даного феномена;

2) важлива форма соціальної практики людини, активізація творчого потенціалу суб'єкта у процесі особистісних змін передбачає «посилення його сенситивності», що зумовлює цю особливу роль у системі особистісних характеристик;

3) продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріали та духовні цінності суспільного значення.

Темп мовлення (від лат. tempus - час)- швидкість усного мовлення, яка вимірюється кількістю звуків або складів, що вимовляються за секунди.

Тест:

1) завдання стандартної форми, за якими проводяться випробування для визначення розумового розвитку, здібностей, вольових якостей та інших психофізичних характеристик людини;

2) запитальник, що розповсюджується для конкретних соціологічних досліджень.

У

Учення про надзавдання - один з головних принципів системи К. С. Станіславського; це те, до чого мусять бути спрямовані творчі пошуки автора і його сценічна майстерність.

Увага - форма психологічної діяльності людини, що виявляється в її спрямованості й зосередженості на певних об'єктах при одночасному абстрагуванні від інших.

Урок бінарний - вид нестандартного уроку, який проводять з учнями фахівці різних предметів або різних галузей науки.

Урок із різновіковим складом учнів - вид нестандартного уроку, що надає можливість показати перспективу розвитку порушеної проблеми, виховувати прогностичне мислення, прилучати до колективної творчої діяльності.

Урок інтегрований - синтез змісту (способів пізнання) з декількох тем, предметів або видів діяльності навколо однієї проблеми.

Урок нестандартний - вид уроку, структурний зміст і форма якого викликає інтерес в учнів і сприяє їхньому розвитку та вихованню.

Уява - психічний процес, що полягає у створенні людиною нових образів, уявлень, думок на базі її попереднього досвіду.

Уявлення - чуттєво-наочний образ предметів чи явищ дійсності, який зберігається і відтворюється у свідомості без безпосереднього впливу самих предметів на орган чуття.

Ф

Фонаційне дихання:

1) мовленнєве дихання, що дає змогу раціонально використовувати повітряний потік під час мовлення. Його основа - діафрагмально-реберне дихання;

2) складова педагогічної техніки, яка впливає на культуру мовлення вчителя. Порівняно зі звичайним, йому притаманні більш скорочений та енергійний вдих і відповідний видих на м'язовій опорі дихальної системи, зокрема її діафрагмального та реберного відділів. Творення голосу в гортані потребує вміння використовувати головні та грудні резонатори, від якого залежить рівень музичних якостей голосу.

Функції педагогічного спілкування - комунікативна (обмін інформацією), інтерактивна (регуляція взаємодії партнерів зі спілкування), перцептивна (сприйняття однією особою іншої), виховна, організаційна.

Х

Харизма (від гр. милість, благодать, божий дар, подарунок) приписування особистості властивостей, які викликають поклоніння перед нею і беззастережну віру в її можливості.

Харизми - система найбільш привабливих якостей людини, котрі асоціюються з її індивідуальністю і включають соціально-персональні характеристики, а також символи, завдяки чому вчитель досягає успіху, визнання й авторитету.

Ц

Чарівність - психологічна риса особистості. Термін «чарівність» вживається для позначення високих природних якостей людини - її вродливості, зовнішньої привабливості у поєднанні з довершеністю внутрішнього світу.

Ш

Школа передового досвіду - одна з форм передавання й поширення кращого педагогічного досвіду школам, безпосередньої демонстрації зразків навчальної і виховної роботи (особливо були поширені в 60-ті роки).

**Методичні рекомендації до практичних занять та самостійної
роботи з дисципліни «Професійна майстерність учителя
фізичної культури» (для змішаної форми навчання)**

Борецька Наталія Олександрівна

Молотильнікова Віра Сергіївна

Формат 60x84. Ум. друк. арк. 3.2. Зам. № 550-787

ВИДАВЕЦЬ І ВИГОТОВЛЮВАЧ
Товариство з обмеженою відповідальністю фірма «Ліон».
54038, м. Миколаїв, вул. Бузника 5/1.
Свідотство суб'єкта видавничої справи ДК №1506 від 25.09.2003 р.